

DONELAIČIO ŽEMĖ

Leidžia Kristijono
Donelaičio draugija
Leidžiamas nuo 1992 m.

2016 m.
birželis
Nr. 2 (215)

9 772424 509001

Kaina 2 Eur

Turinys

Malonūs skaitytojai	3
SUKAKTYS	
Lietuvių kalbos puoselėtoji Gotfrydai Ostermejeriui – 300 metų	4
Jubiliejiniai G.Ostermejerio renginiai	
Lietuvoje ir Karaliaučiaus krašte	5
Abipus sienos gyvena žmonės	6
ŠVENTĖS	
Tolminkiemyje – „Svečiuose pas K.Donelaitį“	9
Šiauliečių talkos-šventės Tolminkiemyje	
įkopė į keturiasdešimtmetį	10
Ožkabaliuose žaliuoja K.Donelaičio draugijos ir	
Vašingtono K.Donelaičio mokyklos ažuolai	12
AKTUALIJOS	
Išrinkti Kristijono Donelaičio medalio „Širdings brolau“ laureatai ...	14
Lietuvių kalbos mokymas Mažojoje Lietuvoje	14
EKSKURSIJA	
Lankėsi moksleiviai	16
Поездка в Мариамполе	16
NAUJOS KNYGOS	
Rėzos fenomenas	18
KŪRYBA	
V.Aušra. Paėmęs Donelaitį į rankas	19
V.Gocentas. Tolminkiemio klebonui. Klebono sodnas	
Tolminkiemyje	19
K.DONELAITIS	
Apie Kristijoną Donelaitį	20
RAŠO JAUNIEJI	
Mano laiškas Donelaičiui	26
Памяти поэта	27

Pirmajame viršelyje – šventės „Svečiuose pas K.Donelaitį“ Tolminkiemyje akimirka (A.Vaškevičiaus nuotr.)
Paskutiniajame viršelyje – praeities ženklai netoli Valtarkiemio (Olchovatka) (A.Vaškevičiaus nuotr.)

Leidžia:

Kristijono Donelaičio draugija
 LT-68295 Marijampolė,
 Vytauto g. 28
 www.donelaitis.info
 draugija@donelaitis.info

Redaguoja:

Algis Vaškevičius – redaktorius,
 Gintaras Skamaročius -
 K.Donelaičio draugijos
 pirmininkas
 Saulius Svilius – techninis
 redaktorius

„Donelaičio žemės“ redkolegija:
 G.Skamaročius (pirmininkas),
 N.Kitkauskas, V.Gocentas,
 V.Juraitis, Dž.Maskuliūnienė,
 A.Matulevičius, R.Senapėdis,
 V.Šilas

Spausdino AB „Spauda“,
 Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius

Rankraštis pasirašytas spaudai
 2016-06-30

Rankraščiai taisomi ir trumpinami
 redakcijos nuožiūra.
 Redakcijos nuomonė nebūtinai
 sutampa su autorių nuomone

Tiražas – 1000 egz.

K.Donelaičio draugijos sąskaita:
 LT917044060001135106

Projektą iš dalies remia
 Spaudos, radijo ir televizijos
 rėmimo fondas bei VšĮ Nemuno
 euroregiono Marijampolės biuras

SPAUDOS,
 RADIO IR
 TELEVIZIJOS
 RĖMIMO
 FONDAS

www.nemunus.info

Malonūs skaitytojai,

Šiuo, 215-uoju numeriu mes pradėdame savo ėjimą į Jus žurnalo formatu.

Šiame numeryje daugiau dėmesio skiriame paties K.Donelaičio ir G.Ostermejerio asmenybėms, erdvės - rašantiems apie juos. Įprasta, kad didžioji dalis leidinio platinama Karaliaučiaus srityje, daugiausia - mišriose šeimose gyvenantiems asmenims, todėl vienas iš straipsnių yra pateikiamas originalo - rusų kalba. Tai pabandytas - lauksime Jūsų atsiliepimų.

Nuolat rūpi K.Donelaičio muziejaus Tolminkemyje lankomumas, rengiami lietuvių ir kitų tautų tarpusavio susitikimai, dvasinio prado stiprinimas, ekspozicijos atnaujinimas ir tvarkymas, pastatų remontas. Džiaugiamės, kad praėjusiais metais buvo suremontuotas buvusios bažnyčios fasadas, bokštas. Apgailestaujame, kad pasitinkant Didžiojo poeto 300-ąsias gimimo metines nebuvo pilnai atliktas jų remontas išorėje ir viduje, kad didesni darbai pradėti tik 2015-aisiais, o tęsiami ir vis dar neužbaigiami jau 2016 metams įpusėjus. O jau būtina skubėti išvengti katastrofos kitame pastate. Pastarojo apsilankymo metu klebonijos pastato vis kiaurėjantis stogas ir per lubas varvantys vandens lašai ant viduje esančio stalo, per lietvamzdžius ant pastato sienų bėgantis vanduo ir langai be keleto stiklų išgąsdino ir kėlė klausimą. Kodėl? Žmonės kalba, kad Lietuva ir Rusijos Federacija yra ne pačiuose geriausiuose tarpusavio politiniuose santykiuose, todėl ir susijusių iškilų asmenybių kūryba bei palikimas nebus derama apimtimi puoselėjami iki jie nepagerės, iki nebus duota komanda "gerinti santykius" arba kaip niekur nieko pradėti rodyti jų "šiltumą". Apgailestauju, kad kultūros žmonės

neatlaikome ir neįveikiame mūsų abiejų šalių žmogiškąsias vertybes žlugdančių pančių. Nors kartais, ir tai apmaudžiausia, prastais santykiais ir kitomis aplinkybėmis pridengiamas eilinis tingumas, egoizmas. Pavargome, duodame kelią? Šios temos bus nagrinėjamos ir ateityje.

Visgi malonu, kad yra ir gražių bendradarbiavimo pavyzdžių. Bendradarbiaujant su VšĮ Nemuno euroregiono Marijampolės biuru, G.Ostermejerio gimimo 300-ųjų metinių proga balandžio 28 d. buvo surengtas Kalvarijos ir Darkiemio rajono savivaldybių delegacijų susitikimas. Jo metu visų trijų įstaigų atstovai tarpusavyje aptarė naujus bendrus Europos Sąjungos bei savo biudžetų lėšomis finansuotinus kultūros, sporto, aplinkosaugos, užimtumo ir kitų temų projektus. Pasidžiaugta bendro "europinio" projekto metu "visai neseniai" atnaujintu Darkiemio vaikų ir jaunimo laisvalaikio centru (techninė dokumentacija buvo parengta įgyvendinant VšĮ Nemuno euroregiono Marijampolės biuro ir savivaldybės bendrą projektą), dalintasi patirtimi.

Šiame numeryje pristatome apdovanojamus K.Donelaičio medaliu "Širdings brolau" - šį kartą šiuos tris asmenis. Daug metų Mažąja Lietuva gyvenančius ir apie tai rašančius, lietuvių kalbos ir kultūros paslapčių mokačius, abiejų šalių draugišką bendradarbiavimą skatinančius bei kitus pagarbos vertus žmones pastebime mes ir mūsų skaitytojai. Visiems Jums nuoširdžiausias padėkos.

Kitame numeryje planuojame dėmesio skirti Mažosios Lietuvos veikėjų atminimo puoselėjimui. Numatomas pasirengimas naujiems mokslo metams mokyklose su lietuvių kalbos mokymu, krašto lietuvių pastangos mokyti vaikus gimtąja kalba. Taip pat bus na-

grinėjami lietuviškos (baltiškos) kultūros slėpiniai Mažojoje Lietuvoje, su H.Manto bei M.Mažvydo paveldu susiję klausimai.

Jau parengus leidinį spaudai, mirė buvęs ilgametis "Donelaičio žemė" redaktorius Steponas Lukoševičius. Kitame numeryje jus plačiau supažindinsime su šia iškilia asmenybe.

Leidinio leidybą iš dalies finansuoja Lietuvos spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas. Dėkodami fondui, turime galimybę Jus pakviesti žurnalą nuo šiol skaityti ir Lietuvos bibliotekose. Visus maloniai kviečiame el.paštu draugija@donelaitis.info mums rašyti savo pastebėjimus, pageidavimus bei informaciją, kurios svarbiausiomis detalėmis pasidalintume su visais skaitytojais žurnale arba svetainėje www.donelaitis.info.

Primename, kad žurnalą Lietuvos Respublikos gyventojai gali užsiprenumeruoti AB "Lietuvos paštas" svetainėje adresu <http://www.prenumeruok.lt/NewSubscription.aspx>, numerio kaina – 2 Eur.

Nuošaliau nuo gausesnių lietuvių bendruomenių gyvenančius Karaliaučiaus srities gyventojus, norinčius gauti žurnalą (Jums jis bus skiriamas nemokamai), prašome mums rašyti el.paštu draugija@donelaitis.info.

Gintaras Skamaročius

Žurnalo redakcinės kolegijos ir K.Donelaičio draugijos pirmininkas

Eidamas 82-uosius metus, Vilniuje mirė buvęs ilgametis „Donelaičio žemės“ redaktorius ir krašto kultūros bei istorijos pažinimo klubo „Alkas“ vadovas Steponas Lukoševičius. Reiškiame nuoširdžią užuojautą jo dukrai ir sūnui, kitiems artimiesiems.

Kristijono Donelaičio draugija

Lietuvių kalbos puoselėtoju Gotfrydai Ostermejeriui – 300 metų

Gotfrydas Ostermejeris gimė 1716 m. balandžio 20 d. Marienburge, Vakarų Prūsijoje. Jo tėvas Baltazaras Gotlibas Ostermejeris buvo odininkas. Gotfrydas Ostermejeris tėvo buvo ruošiamas odininko profesijai ir praktikai buvo atiduotas to amato meistriui, bet šis, pastebėjęs vaiko gabumus, patarė tėvui leisti Gotfrydą į mokyklą. 1728–1736 m. G.Ostermejeris mokėsi Torūnės gimnazijoje, o 1737–1740 m. Karaliaučiaus universitete studijavo teologiją.

Norėdamas kunigauti Mažosios Lietuvos lietuviškose parapijose, jis lietuvių kalbos seminare ėmė mokytis lietuvių kalbos. Dar studijuodamas du kartus mokytojavo Verdainės (kaimo netoli Šilutės) parapijėje mokykloje. Čia jis lietuvių kalbos pramoko pas tuometį Verdainės kunigą Fabijoną Kalavą. 1744 m. Darkiemio apskrities Trempų bažnyčios globėjas ministras fon Gėrnė G. Ostermejerį pasikvietė į Trempus, 1752 m. jis buvo įšventintas į kunigus ir Trempuose (dabar – Novostrojevas) kunigavo iki savo amžiaus pabaigos.

G.Ostermejeris buvo grynas vokiečių, bet patekęs tarp lietuvių

ir vedęs kunigo Kalavos dukterį Oną Reginą sulietuvėjo, pamilo lietuvius ir jų kalbą, kurią ėmė vartoti net savo šeimoje. Jis buvo gana produktyvus tikibinės ir mokslinės literatūros puoselėtojas, rašė lietuvių ir vokiečių kalbomis. Ypač vertingi yra jo vokiški raštai, dėl kurių kitataučiai ėmė domėtis lietuviais ir lietuvių kalba.

G.Ostermejeris buvo Karaliaučiaus mokslinės karališkosios vokiečių draugijos narys, garbės narys. Bendradarbiavo jos tęstiniame leidinyje „Preussisches Archiv“, kuriame ir atskirais leidiniais vokiečių kalba paskelbė darbų iš prūsų ir lietuvių religijos, bažnyčios, kultūros istorijos, etnografijos ir mitologijos. Tyrė Mažosios Lietuvos raštiją.

Pirmoji jo knyga lietuvių kalba buvo iš vokiečių kalbos išverstas maldynas „Agenda“ – rinkinys maldų, kurias evangelikų kunigai skaito per pamaldas. Ji buvo parengta 1775 m., o išleista apie 1819 m., 1825 ir 1875 metais. 1781 m. Karaliaučiuje išėjo vokiečių mistiko Tomo Kempiečio (1380–1471 m.) knygos „Širdingas pagraudėnimas...“ vertimas.

Šią knygą iš vokiečių kalbos išvertė ir spaudai parengė G.Ostermejeris, lėšų jai išleisti skyrė Karaliaučiaus pirklys Jonas Kristupas Cintijus, kilęs iš Šilokarčemos. Tais pačiais metais buvo išleistas giesmynas „Giesmės šventos bažnyčioje ir namie giedamos...“ Šiame giesmyne buvo 508 giesmės, surankiotos iš pirmesnių giesmynų, verstos bei sukurtos uošvio Fabijono Kalavos ir paties giesmyno sudarytojo G.Ostermejerio.

Vokiečių kalba G.Ostermejeris parašė lietuvių kalbos gramatiką „Neue littauische Grammatik“ („Nauja lietuvių kalbos gramatika“, 1791 m.), kurios skyriuje „Apie prozodiją“ pirmą kartą pateikė lietuvių poetikos taisykles. Kilus diskusijai dėl Gotfrydo Ostermejerio parengtų giesmynų, vokiečių kalba paskelbė savo nuostatas ginančią „Apologie des neuen littauischen Gesangbuches“ („Naujo lietuviško giesmyno apologiją“, 4 d., 1789–1791) ir kitų poleminių brošiūrų.

Vokiškuose periodiniuose leidiniuose „Preussisches Archiv“, „Preussische Tempe“, „Preussisches Magazin“, „Königsberger Intelligenzblatt“ G. Ostermejeris paskelbė apie 10 straipsnių įvairiomis temomis: apie lietuviškas Prūsijos mokyklas, lietuviškas parapijas, vietovardžius, senuosius Prūsų dievus ir kt.

Monografijoje „Erste littauische Liedergeschichte“ („Pirmoji lietuviškų giesmynų istorija“, 1793) pateikta giesmynų istoriografija, leidimo ir turinio analizė, autorių biografijų žodynas. Dėl to G.Ostermejeris laikomas vienu iš lietuvių knygotyros pradininkų. Jis mirė 1800 m. kovo 13 d.

Buvusios klebonijos pastatas Trempuose

(V.Juraičio nuotr.)

Jubiliejiniai G.Ostermejerio renginiai Lietuvoje ir Karaliaučiaus krašte

Šiais jubiliejiniais G.Ostermejeriui metais Utenos švietimo centras kartu su Lietuvos edukologijos universitetu ir Radviliškio rajono savivaldybės švietimo ir sporto paslaugų centru vykdė Lietuvos kultūros ministerijos finansuojamą projektą „Konferencija „Gotfrydas Ostermejeris - lietuvių knygotyros pradininkas“, skirtą G.Ostermejerio - XVIII amžiaus II pusės Mažosios Lietuvos lietuvių literatūros ir kultūros istoriko, lietuvių raštijos kūrėjo, kalbininko 300-osioms gimimo metinėms pažymėti.

G.Ostermejeris literatūrologams žinomas kaip giesmių kūrėjas, giesmyno sudarytojas ir istoriografas, kultūros istorikams – kaip ikirikščioniškosios Prūsijos tautų ir jų religijų tyrėjas, kalbos istorikams – kaip gramatikos autorius. Nors gimė ne Mažojoje Lietuvoje, bet savo tyrimus skyrė mokslo sričiai, kuri dabar įvardijama kaip lituanistika plačiaja prasme.

Praktinė trijų dienų konferencija vyko šių metų balandžio 28-30 dienomis Mažojoje Lietuvoje (dabar – Rusijos Federacijos Karaliaučiaus sritis). Konferencijos tikslas – puoselėti lituanistinį paveldą už Lietuvos Respublikos ribų minint Gotfrydo Ostermejerio 300-ąsias gimimo metines.

Konferencijos dalyviai skaitė pranešimus Įsiruties (Černiachovsko) pedagoginiame institute, lankėsi Trempų (Novostrojevo) vidurinei mokyklai dabar priklausiančioje buvusioje G. Ostermejerio laikų klebonijoje. Utenos mokyklų (Vyturių, Aukštakalnio progimnazijų, „Saulės“ gimnazijos) mokytojai parengė ir pristatė

Apsilankymas planuotame Lietuvių kalbos ir kultūros centre (V.Juraičio nuotr.)

meninę kompoziciją pagal G. Ostermejerio „Širdingą pagraudėnimą“. Pagal parengtą programą vyko edukacinė pažintinė išvyka „G. Ostermejeris ir jo palikimas Mažojoje Lietuvoje“. Edukacinės išvykos metu buvo lankomos vietovės, kuriose gyveno, mokėsi ir dirbo G.Ostermejeris.

Minint jubiliejų, Valstybinė lietuvių kalbos komisija kartu su Vilniaus mokytojų namais kovo 3 dieną rengė vakarą, skirtą G.Ostermejerio 300-osioms gimimo metinėms.

Renginyje pranešimus, atskleidžiančius G.Ostermejerio asmenybės novatoriškumą ir įtaką lietuvių literatūros ir kalbos raidai skaitė dr. Liucija Citavičiūtė (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas) ir dr. Ona Aleknavičienė (Lietuvių kalbos institutas). Klaipėdos krašto dainas atliko Vilniaus mokytojų namų žemaičių folkloro ansamblis „Tyklė“. Vakarą „Pasirinkęs

lituanistiką: Gotfrydai Ostermejeriui – 300 metų“ vyko Vilniaus mokytojų namų svetainėje.

Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos Tado Vrublevskio skaitykloje balandžio 19 – birželio 15 d. veikė paroda, skirta G.Ostermejerio 300-osioms gimimo metinėms. Čia buvo eksponuojami LMA Vrublevskių bibliotekos Retų spaudinių skyriuje saugomi vertingi ir reti G. Ostermejerio leidinių originalai bei kopijos, fragmentai iš G. Ostermejerio rankraščių, vaizdinė medžiaga iš bibliotekos atvirukų rinkinių bei kiti objektai.

LMAVB Rankraščių skyriuje saugomas G.Ostermejerio rankraštis „Historische Nachricht von der littauischen Bibel“ („Istorinė žinia apie lietuvišką Bibliją“, po 1791; F15-299) ir nuorašas „Die Zusätze zum Beitrag zur Altpreußischen Religions Geschichte und zu den Gedanken von den alten

Bewohnern des Landes Preußen“ („Papildymai Krištiškoms pastaboms apie senųjų prūsų religijos istoriją ir Mintims apie senuosius Prūsų žemės gyventojus“, po 1783; F15-70).

O. Aleknavičienė ištyrė LMA-VB saugomą rankraštinių smulkiosios tautosakos rinkinį (F137-1), nustatė jo pagrindinio sudarytojo – Jokūbo Brodovskio – autorystę bei identifikavo G. Ostermejerio padarytus priedašus. Taip pat minėta autorė nustatė, kad G. Ostermejeris rankraštiniam J. Brodovskio žodyne „Lexicon Germanico–Lithvanicum et Lithvanico–Germanicum“ (LMA-VB RS, F137-15) įrašė 3 vietovardžius.

Minint kun. G. Ostermejerio jubiliejų, balandžio 20-ąją, jo gimimo dieną Lietuvos literatūros ir tautosakos institute Vilniuje surengta mokslinė konferencija „Mažosios Lietuvos kunigas, filologas, istorikas: Gotfrydai Ostermejeriui – 300 metų“. Drauge su LLTI ją rengė Lietuvos kalbos institutas ir Klaipėdos universitetas.

Konferencijoje pranešimus skaitė Klaipėdos universiteto HMF Baltistikos centro vyresnysis mokslo darbuotojas kun. doc. habil. dr. Darius Petkūnas („Ostermejerio 1775 metų „Agenda“ – paskutinė unikali lietuviška Prūsijos kunigaikštystės liuteroniška agenda“), dr. Liucija Citavičiūtė („Gotfrydas Ostermejeris ir lietuvių kalbos teisių gynėjas jo sūnus Zygfrydas Ostermejeris“), kiti pranešėjai.

Konferenciją baigė Utenos r. pedagogų literatūrinė kompozicija pagal G. Ostermejerio verstą, atskira knygele 1781 m. išleistą giesmę „Širdingas pagraudenimas“. Kompoziciją uteniškiai netrukus pristatė ir Karaliaučiaus krašte.

Parengė **Algis Vaškevičius**

Abipus sienos gyvena žmonės

Konferencijos dalyviai Įsruties pedagoginiame institute

Esame tie žmonės, kuriems rūpi lietuvių kultūros, švietimo ir meno reikalai. Todėl balandžio pabaigoje išvykome į dviejų dienų renginius Karaliaučiaus krašte (Kaliningrado sritis) Įsruties (Černiachovsko) Pedagoginiame institute, su kuriuo (buvusiu koledžu) draugystės ryšiai užmegzti dar nuo tolimų Marijampolės aukštesniosios pedagogikos mokyklos laikų. Straipsnio autorė ir jos kolega lektorius Kazys Balickas vyko skaityti pranešimus, kontaktams užmegzti bei plėtoti ir susitikti su rajono administracijos bei kitų įstaigų atstovais vyko Kristijono Donelaičio draugijos pirmininkas Gintaras Skamaročius, „Vyzdys foto/video“ leidėjas, redaktorius Valentinas Juraitis, galima sakyti, mūsų išvykos fotokorespondentas ir, žinoma, kaip ir mes visi, Doneelaičio žemės, Prūsų Lietuvos gerbėjas bei mylėtojas.

Tarptautinė mokslinė–praktinė konferencija tema „Tarptautinis dialogas kaip faktorius sukuriant vieningą švietimo erdvę regione“ prasidėjo tradiciškai: šventės svečių pasveikinimai ir meninė programa, kuri panėšėjo į mažą kon-

certą. Šeiminkai pradžiugino gerus balsus turinčiais dainininkais ir neprastesnėmis šokėjomis (norisi prisiminti prieš dešimtmetį Marijampolės kolegijos tautinio meno ansamblio „Sūduonėlė“ organizuotame festivalyje dalyvavusias šokėjas iš Įsruties, kurios ir tada parodė nuotaikingą stilizuoto liaudies šokio programą).

Konferencijos plenarinio posėdžio dalyvius sveikino ir Utenos švietimo centro grupė, vadovaujama direktorės Vitalijos Bujanauskienės. Jų pasirodymas, skirtas Gotfrydo Ostermejerio 300-ųjų gimimo metų jubiliejui – tai meninė kompozicija pagal G. Ostermejerio „Širdingą pagraudenimą“. Šiek tiek mažiau žinančiam skaitytojui norisi keletą žodžių parašyti apie šią lietuvių kultūrai ir kalbai nusipelnusią asmenybę. Gotfrydas Ostermejeris - XVIII amžiaus II pusės Mažosios Lietuvos lietuvių literatūros ir kultūros istorikas, lietuvių raštijos kūrėjas, kalbininkas. Jis literatūrologams žinomas kaip giesmių kūrėjas, giesmyno sudarytojas ir istoriografas, kultūros istorikams – kaip ikirikščiūniskosios Prūsijos tautų ir jų religijų

tyrėjas, kalbos istorikams – kaip gramatikos autorius.

G. Ostermejeris gimė 1716 m. balandžio 20 d. Marienburge, Vakarų Prūsijoje. 1737–1740 m. Karaliaučiaus universitete studijavo teologiją. 1752 m. Gotfrydas Ostermejeris buvo išventintas į kunigus ir Trempuose (dabar Novostrojevas) kunigavo iki savo amžiaus pabaigos (mirė 1800 m.). Jis buvo grynas vokiečių, bet patekęs tarp lietuvių ir vedęs kunigo Kalavos dukterį Oną Reginą, sulietuvėjo, pamilo lietuvių ir jų kalbą, kurią ėmė vartoti net savo šeimoje. Jis buvo gana produktyvus tikiškinės ir mokslinės literatūros puoselėtojas. Rašė lietuvių ir vokiečių kalbomis. Ypač vertingi jo vokiečių raštai, dėl kurių kitataučiai ėmė domėtis lietuviais ir lietuvių kalba. Todėl uteniškiai vykdė praktinę trijų dienų konferenciją balandžio 28-30 dienomis Mažonoje Lietuvoje: dalyvavo minėtame institute, lankėsi Trempų vidurinei mokyklai priklausiančioje buvusioje G. Ostermejerio laikų klebonijoje bei kitose vietovėse, kuriose gyveno, mokėsi ir dirbo kalbininkas.

Grįžtu prie konferencijos plenarinio posėdžio, kuriame iš įvairių Rusijos Federacijos vietų suvažiavę mokslininkai kalbėjo apie humanistinio ugdymo problemas. Pranešimus turėjo skaityti ir Lietuvos atstovai, bet dėl susidariusios nenumatytos situacijos jie neatvyko, nebuvo ir Lietuvos konsulato atstovų. Kaip teigė vienas aukštas Seimo narys – politikai turi laikytis protokolo reikalavimų, o kultūros bei švietimo darbuotojai turi bendrauti ir dirbti kilniam tikslui, lietuviybės puoselėjimui Karaliaučiaus krašte.

Apie darbą 4 sekcijoje „Pedagoginio švietimo modernizavimo problemos Baltijos šalių regione“ reikia pakalbėti šiek tiek plačiau,

nes šioje sekcijoje skaitėme lituanistinius pranešimus.

Keliolika Utenos ir Marijampolės atstovų tuo metu keliavo G. Ostermejerio vietomis. Trempuose, prie buvusios klebonijos (dabar ten vidurinės mokyklos sporto klubas) Lietuvos atstovai lauko sąlygomis paminėjo G. Ostermejerio gimimo 300-metį. Uteniškiai perskaitė Trempų mokykloje planuotai konferencijai (jina buvo atšaukta) parengtą paskaitą apie G. Ostermejerį. Juos papildė Karaliaučiaus regioninės lietuvių kalbos mokytojų asociacijos vadovas Aleksejus Bartnikas bei kiti minėjimo dalyviai. Jų atstovai (V. Bujanauskienė, A. Bartnikas bei G. Skamaročius) taip pat apsilankė mokykloje, jai padovanojo lietuviškų knygų, suvenyrų ir kitų dovanėlių.

Sekcijos veiklą moderavo vietinė, Pedagoginio instituto lietuvių kalbos mokytoja Onutė Druseikaitė. Pirmoji labai nuoširdžiai apie savo darbą Stalupėnų (Nesterovo) vidurinės mokyklos lietuvių kalbos fakultatyve kalbėjo Tatjana Rodenko, Onutės mokinė. Ji baigė pedagoginį institutą, išmoko lietuvių kalbą ir dabar įdomiai, atsakingai ir su meile organizuoja būrelio veiklą. Fakultatyvui padeda ir remia Karaliaučiaus lietuvių

bendruomenė (vadovas Sigitas Šamborskis), Čikagos Mažosios Lietuvos fondas ir kt. Su Druskininkų „Atgimimo“ mokykla jie organizavo projektą „Žvelgiame į ateitį kartu“, kurio metu per 2 dienas pabūta Vištytyje ir Druskininkuose. Mes sužinojome, kaip Įsruties mokyklos vaikai susipažįsta su įvairių lietuviškų kalendorinių švenčių papročiais, ragauja lietuviško paveldo patiekalus, ypač jiems patinka duona, sako, kaip pyragas, varškės sūris... Jie žaidžia lietuviškus žaidimus, eina ratelius, kalba pasakėčiomis. Fakultatyvas turi daug metodinių priemonių, dažnai vyksta į pažintines ekskursijas Lietuvon.

Antroji lektorė, su uteniškiais atvykusi Radviliškio Lizdeikos gimnazijos mokytoja Alvydė Panova plačiai nušvietė, kaip mokyklose mokoma, kaip mokiniai supažindinami su G. Ostermejeriu. Lektorės pranešimas buvo Utenos švietimo centro vykdyto projekto Karaliaučiaus krašte dalis. Pranešimo autorė apžvelgė gimnazijų lietuvių kalbos vadovėlius nuo 2001 metų pristatydama kur, kaip ir kiek juose yra paminėtas G. Ostermejeris.

Marijampolės kolegijos lektorius Kazys Balickas pristatė kolegiją kaip neuniversitetinę aukštąją

Literatūrinės kompozicijos akimirka

mokyklą, atvirą naujovėms ir tarptautinei integracijai, supažindino su mokyklos struktūra, susikūrimo istorija (daugelis sekcijoje buvusių dalyvių, tarp jų ir studentai, mažai žinojo apie mūsų mokyklą), pedagoginio profilio specialybėmis. Buvo prisiminti dviejų pedagoginių mokyklų ryšiai ir bendravimas švietimo bei kultūros srityje. Klausytojus sudomino šiuo metu kolegijoje esamų studijų programų gausa ir platus pasirinkimas, tarptautiniai ryšiai ir dalyvavimas įvairiuose projektuose, studentų mainų galimybės.

Straipsnio autorė pristatė Marijampolės Kristijono Donelaičio draugijos veiklą, per šešerius metus nuveiktus darbus, organizuotus renginius, išvykas į Karaliaučiaus žemę. Malonus buvo moderatorės Svetlanos Koževnikovos įvertinimas, kad dabar ji jau sužinojo, kiek nemažai yra nuveikusi marijampoliečių draugija, įtraukdama į savo veiklą vis platesnį ratą dalyvių: į tarptautinius išaugusius meninio skaitymo ir rašymo Donelaičiui konkursus (dalyviai iš Punsko ir Karaliaučiaus krašto lietuviškų mokyklų), paminklo Poetui pastatymas Marijampolėje, spektaklio „Giesmė“ pastatymas, tarptautinės konferencijos organizavimas, parodų organizavimas, Kauno filharmonijos programos „Taip, Donelaiti!“ pakvietimas į miesto Kultūros centrą ir t.t. Tai vis renginiai ir Donelaičiui, ir savo miestui.

Onutė Druseikaitė kalbėjo apie lietuvių kalbos dėstymą pedagoginiame institute, apie pasiekimus ir problemas. Nelengva dalia, bet gražiai dirbama su studentais; jau minėjau apie jos gabią mokinę Tatjaną, norisi nepraleisti ir praėjusio pavasario mūsų apsilankymo Įsrutyje, kai Onutės studentai ir p. Svetlana mums talkino tvarkant Herkaus Manto žūties vietą Narvyčiuose (Meždurečje). Būtent ten

mes susipažinome su jos studentais, ir bandančiais, ir jau neblogai kalbančiais lietuviškai. Tai ir yra svarbiausias uždavinys – mokyti lietuvių kalbos nelietuvius. Po pranešimų perėjome į lietuvių verslininkų planuotam Lietuvių kalbos ir kultūros centrai sutvarkytus ir naujai suremontuotus kabinetus (tądien jis nebuvo atidarytas, o ar bus priimtas sprendimas juose oficialiai įteisinti Lietuvių kalbos ir kultūros centrą – paaiškės ateityje). Viename iš jų yra gausi biblioteka, kurią dar papildė Valentinas Juraitis, padovanodamas monografiją apie G.Ostermejerį. Kitame kabinete bus mokoma lietuvių kalbos, vyks kitos paskaitos ir užsiėmimai. Planuojamą centrą pristatė A.Bartnikas, nes jo prototipas sumanytas ir kurtas dar jam būnant koledžo direktoriumi. Įsruities tautiečių ir mokytojos darbu pasidžiaugė K.Donelaičio draugijos pirmininkas G. Skamaročius.

Kažkokių kabliukų būta ir yra, nes nelengva dirbti esant tokiai politinei situacijai, bet gal Dievas mums ir siunčia juos, sunkumus ir kabliukus, išbandydama, ugdydama mūsų valią, kantrybę bei pasiryžimus. Juk Donelaičiui buvo dar sunkiau!

Apibendrinus konferencijos darbą, buvome maloniai nustebinti aukšto meninio lygio koncertu, nes koncertavo buvę koledžo dėstytojai muzikai, šiuo metu dirbantys miesto muzikos mokykloje. Skambėjo klasika ir džiazas Lotynų Amerikos temomis. Žinoma, teisingai politikas, sakydamas, kad mes turime (galiu pridurti – privalome) bendrauti ir dirbti kilniam tikslui, lietuviybės puoselėjimui Karaliaučiaus krašte.

Vida Mickuvienė,
Marijampolės Kristijono
Donelaičio draugijos pirmininkė
Valentino Juraičio nuotraukos

Gegužės pabaigoje Karaliaučiaus srityje, Kristijono Donelaičio muziejuje Tolminkiemyje buvo surengta įspūdinga Karaliaučiaus krašto vaikų literatūrinė-muzikinė šventė „Svečiuose pas K.Donelaitį“, kurioje dalyvavo apie 150 šio krašto vaikų.

Skamba lietuviškos eilės

Jiems tai buvo puiki galimybė parodyti, ką išmoko per metus, kaip sekasi mokytis lietuvių kalbos. Tolminkiemyje nuo pat ryto šurmuliavo vaikai, o jų pasiklausyti atvyko nemažai svečių ir iš Karaliaučiaus krašto, ir iš Lietuvos. K.Donelaičio draugijos nariai iš Šiaulių dar iki šventės suspėjo padirbėti, tvarkyti muziejaus aplinką – šienavo žolę, ravėjo gėlynus, pasodino naujų gėlių, tvarkė šalia bažnyčios esančias kapinaites. Marijampoliečiai ravėjo gėlynus, pasodino naujų gėlių.

Karaliaučiaus krašto lietuvių kalbos mokytojų asociacijos pirmininkas Aleksejus Bartnikas, sveikindamas susirinkusius, paabrėžė, kad ši šventė kasmet pritraukia daug dalyvių, vaikai jai ruošiasi ir labai jos laukia, o šventę remia Lietuvos švietimo ir mokslo

Tolminkiemyje – „Svečiuose pas K.Donelaitį“

ministerija, užsienio reikalų ministerija bei Čikagos Mažosios Lietuvos lietuvių draugija.

Susirinkusius pasveikinusi Lietuvos generalinio konsulato Karaliaučiuje kultūros atašė Raminta Gecevičienė pasidžiaugė, kad Tolminkiemis gyvas, čia skamba poezija, lietuviškas žodis, lankosi žmonės. „Aš žinau, kad lietuvių kalba ne tik labai graži, bet ir labai sunki jums išmokti, bet tos pastangos tikrai duoda gerus rezultatus. „Metai“ yra sudėtinga poema, ir galite didžiulius, kad ji gimė čia, kur vaikščiojo poetas, kur jis gyveno ir kūrė, kur gyvi jo personažai“, - sakė ji.

K.Donelaičio draugijos pirmininkas Gintaras Skamaročius pasidžiaugė, jog dar prieš savaitę, „Poezijos pavasario“ Tolminkiemyje renginio metu čia viešėjo ir Baltarusijos Gardino lietuvių draugijos „Tėvynė“ atstovai, kuriems tas apsilankymas paliko neišdildomus įspūdžius. Jis pabrėžė, kad tokie susitikimai labai svarbūs ir reikalingi, o krašto lietuvių kalbos mokytojus ragino ir toliau ne-

Jaunųjų atlikėjų ansamblio „Malūnėlis“ iš Pilkalnio (Dobrovolsko) pasirodymas

gailėti jėgų mokant jaunąją kartą kalbėti lietuviškai.

„K.Donelaitis paliko mums puikius kūrinius, o šiandien Donelaičiu esame mes visi kartu. Į Tolminkiemį prieš savaitę buvo atvykęs studentas baltarusis, kuris pats savarankiškai išmoko lietuviškai ir čia padainavo grupės „Hiperbolė“ dainą – tuo dar kartą įrodydamas, kad kalbą norint tikrai galima išmokti. Mus jungia bendra kalba, bendra kultūra, ir to negalime pamiršti“, - sakė pirmininkas.

K.Donelaičio draugijos Šiaulių skyriaus pirmininkė Izolina Lingienė pasidžiaugė, kad pavyko ir padirbėti tvarkant muziejaus aplinką, ir atsivežti dainininkų, kurie pajavairino šią ypatingą šventę. Ji nudžiugino vaikus, padovanojusi

jiems saldžių prizų - Šiaulių „Rūtos“ fabrike pagamintų saldainių.

Šventinius pasirodymus pradėjo Tilžės (Sovetsko) trečiosios vidurinės mokyklos ir vaikų kūrybos namų atlikėjai, skaitę lietuvišką poeziją. Kiekvienas iš šventės dalyvių buvo pasipuošęs ženkleliu su K.Donelaičio atvaizdu. Daugybės plojimų sulaukė Gumbinės (Gusevo) vaikų folkloro ansamblio „Nadrūvėlė“ nariai, taip pat vaikai iš Romuvos (Gurjevsko).

Įspūdingai po K.Donelaičio bažnyčios skliautais skambėjo daina „Sėjo sesutė rūteles, kad Lietuvėlė būtų žalia“, lietuviškai skaitomos rusų poetės Anos Achmatovos eilės, taip pat Justino Marcinkevičiaus, Anzelmo Matučio eilėraščiai. Karaliaučiaus ketvirtosios vidurinės mokyklos mokiniai paruošė net kelis pasirodymus, o jiems skaitant Maironio „Oi neverk, motušėle“ bei Bernardo Brazdžionio „Nemuno tėvynėje“ ne vieno iš Lietuvos atvykusio vyresnio svečio akyse žibėjo ašaros...

Įspūdingai pasirodė ir Karaliaučiaus 35-ojo licėjaus ir sekmadieninės lietuvių mokyklos, Ragainės (Nemano) antrosios vidurinės mokyklos, Stalupėnų (Nesterovo) vaikai, deklamavę Algimanto Baltakio, Juozo Erlicko, Janinos Degutytės eiles. Puikią programą

Renginio svečių (iš kairės) – G.Skamaročiaus, A.Bartniko, R.Gecevičienės ir I.Lingienės sveikinimai

parodė ir Eitkūnų (Černyševskoje) folkloro ansamblis „Liepona“, taip pat Kranto (Zelenogradsko) progimnazijos jaunieji atlikėjai.

Pilkalnio (Dobrovolsko) vaikų folkloro ansamblis „Malūnėlis“ renginiui baigiantis sužavėjo visus savo narių gausa ir balsais, o programą baigė svečiai iš Lietuvos – K. Donelaičio kūrybą skaitė Šiaulių dramos teatro aktorius Vladas Baranauskas, dainavo šio miesto kamerinio choro „Bičiuliai“ nariai.

Beveik dvi valandas vykusio šventė užkrėtė visus gera nuotaika, vaikams negailėta pagyrimų ir plojimų, jų mokytojams įteikti diplomai, atminimo dovanos. Pasak A. Bartniko, nuo mokytojų labai daug priklauso, ko išmoksta vaikai, kiek jiems brangi ir reikalinga lietuvių kalba.

„Žinoma, viskas priklauso nuo šeimos, nuo tėvų, ar jiems svarbu, kad vaikai mokytųsi lietuviškai. Dauguma vaikų yra iš mišrų šeimų, kur tėvas yra lietuvis, o motina – rusė ar atvirksčiai, nors čia pasirodė ir vaikai iš šeimų, kur abu tėvai rusai, bet jie nori, kad vaikai mokėtų lietuviškai. Metams bėgant, vaikų, kurie mokosi lietuvių kalbos, beveik nemažėja, ir tai džiugina“, - pasakojo jis.

Nors vietos valdžia ne visada būna geranoriška lietuvių kalbos mokymuisi, bet bendros mokytojų ir vaikų pastangos duoda rezultatus. Dabar vaikai jau laukia vasaros, kai rugpjūčio pirmąsias dvi savaites jiems bus surengta lietuvių kalbos stovykla. Anksčiau ji vykdavo Karaliaučiaus krašte, bet šiemet bus surengta Lietuvoje, Šventojoje – čia daugiau kaip dvi dešimtys vaikų dvi savaites statys smėlio vaidinimą, skirtą šiemet minimos Liudviko Rėzos 240-osioms gimimo metinėms.

A. Vaškevičius

Autoriaus nuotraukos

Šiauliėčių talkos – šventės

K. Donelaičio draugijos Šiaulių skyrius vykdo tęstinį projektą „Šiauliėčiai - Kristijono Donelaičio palikimo saugotojai ir atminimo puoselėtojai“. Šiais metais, kaip ir kasmet, paskutinį gegužės šeštadienį organizavome 31-ąją talką-šventę Tolminkiemyje ir Lazdynėliuose. Šiemet į Tolminkiemį iš Šiaulių atvyko per pusšimtį žmonių kartu su aktoriumi Vladu Baranausku ir Šiaulių kameriniu choru „Bičiuliai“. Keletas šventės dalyvių pasidalino įspūdžiais.

Ieva Kadžiulytė – Šiaulių universiteto studentė-lituanistė:

„Kelionė į Karaliaučiaus sritį buvo pirma mano gyvenime, tad labai patiko, nes viskas, ką mačiau, buvo nauja. Labiausiai patiko laikas, praleistas Tolminkiemyje, kadangi turėjome galimybę užlipti į bažnyčios bokštą, nuo kurio atsiveria Romintos giria, šiek tiek neįprasti vaizdai. Mane nustebino tai, jog bažnyčia buvo kukli, nedidelė. Ją įsivaizdavau šiek tiek didesnę. Vėliau apžiūrėjome kleboniją, kuriame gyveno K. Donelaitis. Namas pasitiko savo autentiška aplinka, baldais ir apyvokos daiktais. Pastaruosius buvo galima apžiūrėti iš arti. Taip pat mane sužavėjo vaikai, gyvenantys Kaliningrado srityje. Jie gana gerai kalba lietuviškai. Koncerto bažnyčioje metu vaikai deklamavo lietuviškas eiles, dainavo. Vėliau vykome į Lazdynėlius sodinti ažuoliukų. Žaliuoja ažuolų giria, pasodinta prieš 26-erius metus. Šiais metais taip pat pirmą kartą važiavo ir J. Janonio gimnazijos gimnazistas Donatas Abromavičius. Vaikinas turėjo galimybę pats pasodinti ažuolą.

Prie K. Donelaičio namo, šalia

bažnyčios susukę lizdus skraidė gandrai, kurie pirmieji mus pasveikino sava kalba.

Apibendrinant kelionę ir įspūdžius, galiu drąsiai pasakyti, jog labai džiaugiuosi išvyka. Ir ypač džiaugiuosi žmonėmis, su kuriais susipažinau kelionės metu.“

Dalė Rimdžiuvienė – gasčiūnietė, draugijos narė:

„Kiekviena kelionė į Tolminkiemį - tai prisilietimas prie mūsų didžiojo literatūros pradininko Kristijono Donelaičio, pabuvismas Jo žemėje, bažnyčioje, kurioje klausėsi būrai Jo poetinių pamokslų, pamokymų ir tėviškų pabarimų. Kaskart pajunti, kad Jo Žodis nūdienoje labai aktualus, matant mūsų Tėvynės bėdas ir rūpesčius.

Simboliška, kad Lazdynėliuose sužaliuos atsodinti keturi ažuolai iš K. Donelaičio draugijos pirmininkės Izolinos Natalijos Lingienės gimtojo Joniškio krašto. Ji daug įdeda rūpesčio ir meilės, kad ateities kartos neužmirštų K. Donelaičio Žodžio ir Žemės.

Norisi, kad mokyklų mokiniams būtų sudaromos sąlygos susipažinti su K. Donelaičiu ne tik iš knygų, bet ir galimybė pabuvoti ir pajusti to laikmečio dvasią.“

Gertrūda Budreckaitė – Šiaulių universiteto studentė – lituanistė:

„Man, kaip jaunai lituanistei, kultūrinis mūsų šalies paveldas yra itin svarbus. Būtent dėl šios priežasties kiekvienas literatūrinis paminklas, išlikęs iki šių dienų, tampa neįkainuojama vertybe, nacionalinės tapatybės ženklu, primenančiu, kas mes esame ir kuo turėtume išlikti. Neverta abejoti, kad kiekvienam, įsimylėjusiam lietuvių literatūrą K. Donelaičio

Tolminkiemyje įkopė į keturiasdešimtmetį

kūryba yra tolygi mūsų grožinės literatūros pradžiai, visa ko ataskaitos tašku. Išvysti ir savo rankomis palytėti tai, kas šiuo metu liudija jo gyvenimą ir kūrybą – kiekvieno mylinčio lietuvių literatūrą svajonė, savotiška pareiga. Tokios nuostatos negalima laikyti pernelg sentimentaliam ar romantizuotam. Tai tikrų tikriausia tiesa. Sugrįžusi iš Tolminkiemio jaučiausi tartum išsipildžiusi visą laiką brandintą svajonę, negaliu paslėpti savotiško pasididžiavimo, kad sugebėjau tai padaryti!

Tačiau ne vien K. Donelaičio palikimas padarė šią kelionę prasminga. Dar svarbiau yra žmonės, kurie supo mane visą kelionės laiką. Gera žinoti, kad tokią skirtingą žmonių grupę vienija vienas tikslas - saugoti kultūrinę atmintį, grožėtis lietuvių literatūros kūrėjų darbais. Dažnas Donelaitį laiko negyvu kanonu, neaktualia praeities relikvija. Su tokiomis nuomonėmis susiduriantis jaunas žmogus dažnai pats ima abejoti, ar iš tiesų visa tai svarbu? Būtent K. Donelaičio draugijos nariai ir jiems prijauciantys, jų užsidegimas, pasididžiavimas tuo, ką mums paliko Poetas yra vienas iš didžiausių svertų iš tiesų galingai opozicijai. Daug galingesnis už monografijas, vadovėlius, straipsnių rinkinius ir t.t. Džiaugiuosi, kad man buvo suteikta tai pažinti.“

Rima Palijanskaitė - pakruojietė, poetė, vyduonė ir K. Donelaičio draugijos narė:

„Tolminkiemyje išties galima pajusti Donelaičio epochos atgarsius, tuo tarpu Donelaičio vaikystę supusios girios Lazdynėliuose, deja, nėra nei ženklo, nors, kita vertus, sparčiai augančioje ažuolu-

graitėje jau suka lizdus paukščiai, kukuoja gegutė ir rymo iš Orvydų sodybos atvežtas paminklinis akmuo, papuoštas gėlėmis ir žvaktėmis...“

Prieš renginį Tolminkiemio bažnyčioje skambėjusi lietuviška muzika ir daina kone pravirkdė. Įvairių mokyklų vaikų atliekama programa - skaitomos eilės bei dainos - tarsi ilgai slopinto ir drausto lietuviško žodžio šioje žemėje teisės gyventi pripažinimas.

Gandro pasveikinimas Tolminkiemyje

(B.M. Musneckienės nuotr.)

Daugeliui vaikų tai buvo pirmieji lietuviško žodžio bei kultūros pažinimo metai.

Prieš koncertą rusų kalba užkalbinau į renginį su šeima atvykusį vyriškį, spėdama apie galbūt jo lietuviškas šaknis. Neapsirikau: jo tėvai abu lietuviai atvyko į Tilžę (Sovetską) po 1950-ųjų metų, tačiau šeimoje jie kalbėjo rusiškai. Mokykloje lietuviškai kalbėti esą drausdavę. Jį lietuviškai kal-

bėti pramokė močiutė. Pastaraisiais metais lietuvių kultūra ėmė domėtis ir kalbos kursus lankyti jo rusiakalbė žmona, o lankydamas būrelį, su lietuvišku žodžiu ir daina jau susipažino ir sūnus...

Kelionė į Donelaičio žemę buvo itin turtinga: dabar, rašydama apie K. Donelaitį, dar kartą mintimis sugrįžtu į Tolminkiemį ir einu tais takais, ta žeme, kuria kažkada vaikščiojo pats Poetas...

Donelaitininkai, kasmet vykstantys į talką - šventę Tolminkiemyje, yra, manyčiau, tarsi ambasadoriai, padedantys to krašto žmonėms susipažinti su Mažosios Lietuvos kultūra, ja domėtis. O į Mažąją Lietuvą atvykstantiems lietuviams tokios kelionės padeda prisiliesti prie gilesnių tautos praeities klodų, prie iškilaus tautos literatūros pradininko K. Donelaičio asmenybės...“

Kartu keliavę žmonės buvo visi nuostabūs ir kelionė, nors sunkoka, bet savo tikslą pasiekė. Visi dėkojo „Busturo“ paslaugiam ir geranoriškam, vairuotojui Rimantui Jakavičiui. Dėkojame Šiaulių miesto Savivaldybei, mūsų rėmėjui „Šiaulių kraštui“. Moksleiviai dėkoja už saldinius UAB „Rūtai“ ir Šiaulių rajono viešajai bibliotekai už knygas.

Sugrįžę iš talkos - šventės visi džiaugsmingai švytėjo, pasisėmę tos nuostabios šviesos ir vilties, kad K. Donelaičio Žodis plačiai skambės Lietuvoje ir pasaulyje, kad Donelaičio žemės niekas „neprichvatizuos“, ji nebus užmiršta, o puoselėjama.

Izolina Natalija Lingienė,
Kristijono Donelaičio draugijos
Šiaulių skyriaus pirmininkė

Ožkabaliuose žaliuoja K.Donelaičio draugijos

Vašingtono K.Donelaičio lituanistinės mokyklos ažuoliukas jau auga Ožkabaliuose.

Paskutiniąją balandžio dieną Jono Basanavičiaus gimtinėje Vilkaviškio rajono Ožkabalių kaime Lietuvos tautinio atgimimo ažuolyne buvo surengta tradicinė Ažuolyno dienos sueiga. Prieš trejus metus, artėjant Lietuvos valstybės atkūrimo 100-mečiui, čia pradėta sodinti nauja giraitė, kurioje iki 2018 metų bus pasodinti visų etnografinių Lietuvos regionų ažuoliukai.

Čia jau žaliuoja sūduvių ir aukštaičių pasodinti ažuolai, o šiemet čia ažuoliukus sodino Mažosios Lietuvos ir Žemaitijos atstovai. Minint XX amžiaus Lietuvos tremčių 75-ąsias metines, giraitėje taip pat buvo sodinamas ažuolas tremtiniams atminti.

Tautinio atgimimo ažuolyne, Mažosios Lietuvos giraitėje nuo šiol žaliuos ir Jungtinių Amerikos Valstijų Vašingtono K.Donelaičio

lituanistinės mokyklos ažuoliukas, kurį renginio metu čia pasodino Lietuvos Kristijono Donelaičio draugijos pirmininkas Gintaras Skamaročius kartu su Vilkaviškio krašto istoriku muziejininku Antanu Žilinsku. Taip buvo išpildytas šios mokyklos prašymas.

„Į mane kreipėsi K.Donelaičio lituanistinės mokyklos Vašingtone direktorė Jūratė Bujanauskas, prašydama, kad tradicinio ažuoliukų sodinimo metu Ožkabaliuose būtų pasodintas ir ažuolas šios mokyklos vardu. Nusprendėme, kad ažuolą galėtų pasodinti Kristijono Donelaičio draugijos Lietuvoje atstovai, tad kreipiausi į jos pirmininką Gintarą Skamaročių, kuris mielai palaikė šią idėją“, - pasakojo A.Žilinskas.

Kartu su savo vaikais bei laikraščio „Donelaičio žemė“ redaktoriumi, šių eilučių autoriumi į Ožkabalius atvykęs G.Skamaročius ažuoliukus gavo iš Kėdainių urėdijos – būtent iš ten Ožkabaliuose ir yra pasodinta daugiausia ažuolų, kurie gerai prigryja ir puikiai auga. Pirmieji, dar 1989 metų balandžio 1-ąją čia pasodinti ažuolai dabar jau siekia 8 metrus aukščio.

Sužinojusi apie tai, kad mokyklos ažuoliukas jau pasodintas ir pamačiusi renginio nuotraukas, J.Bujanauskas dėkojo už šios idėjos įgyvendinimą. "Tebus tai ypatinga vieta visiems, kuriems brangi Kristijono Donelaičio lituanistinė mokykla ir Lietuva", - rašė ji.

Mokyklos puslapyje „Facebook“ jau pasidalinta nuotraukomis ir atsirado toks užrašas: „Ar žinai tą jausmą, kai karštą vasaros dieną prisėdi prie didelio ir stipraus ažuolo, kai galvą užvertęs aukštin gali matyti visą neapsakomą jo lapijos galybę? Tada užsimerki ir

išgirsti šlamančių, vėjo kedenamų lapų melodiją.

J.Basanavičiaus gimtinėje, Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio giraitėje, Mažosios Lietuvos regione tarp 100 planuojamų pasodinti ažuoliukų jau auga ir mūsų Kristijono Donelaičio lituanistinės mokyklos ažuoliukas. Jis užaugs į stiprų, tvirtą ir visų mūsų sugrįžtant laukiantį ažuolą. Nuoširdus ačiū KDLM draugams, kurie palaikė ir padėjo įgyvendinti mokyklos ažuoliuko pasodinimo idėją“.

Šių metų vasarą mokyklos vadovė planuoja atvažiuoti į Lietuvą. Tikimasi, kad ji apsilankys ir Ožkabaliuose bei savo akimis pamatys čia sužaliavusį ažuoliuką. Viena šios mokyklos mokytoja Živilė Učkuronienė birželio viduryje lankėsi Ožkabaliuose ir džiaugėsi sužaliavusiu mokyklos medeliu.

Pasodinę mokyklos ažuoliuką, svečiai taip pat pasodino dar vieną ir K.Donelaičio draugijos vardu. Į Ožkabalius buvo suvažiavę daug svečių iš visos Lietuvos, sueigoje grojo, šoko ir dainavo Mažosios Lietuvos Jurbarko krašto kultūros centro kapela „Smalinė“ iš Smalininkų, vokalinis ansamblis „Vėtrungė“ iš Viešvilės, tautinių šokių kolektyvas „Skalva“ iš Smalininkų.

Tautinio atgimimo ažuolyno draugijos tarybos pirmininkas Vitalius Stepulis, vienas iš tų, kuriam ir kilo idėja J.Basanavičiaus gimtinėje įkurti ažuolyną, džiaugėsi, kad į Ožkabalius vėl susirinko daug žmonių, kad ažuolų čia taip pat vis daugėja – dabar yra apie devynis tūkstančius. Jis dėkojo visiems, kurie prisidėjo prie šios idėjos įgyvendinimo.

Tautinio atgimimo ažuolynas Ožkabaliuose buvo pradėtas sodinti 1989 metais ir nuo to laiko

ir Vašingtono K. Donelaičio mokyklos ažuolai

tapo unikaliu Lietuvos valstybės ir lietuvių tautos istorijos paminklu. 2014 m. balandžio 26 d. švenčiant Tautinio atgimimo ažuolino 25-ųjų metinių paminėjimo šventę, pradėta sodinti 1918 metų atkurtos Lietuvos valstybės šimtmečio giraitė. Kasmet ažuolynas vis labiau plėtėsi ir dabar jis užima 40 hektarų plotą, jame pasodinta 13 giraičių svarbiausioms valstybės istorijos datoms atminti.

Tautos atminties giraitėje žaliuoja ažuoliukai išskirtinėms tautos asmenybėms - dr. Jonui Basanavičiui, Simonui Daukantui, Antanui Poškai, Vydūnui, Lietuvos Respublikos Prezidentams, kitiems žymiesiems žmonėms. Vasario 16-osios Akto signatarų giraitės ažuoliukai pasodinti 1918 m. Vasario 16-osios Nepriklausomybės Akto signatarams atminti ir pagerbti.

Represijų aukų giraitė skirta lietuvių tautos žmonėms, patyrusiems represijas ir genocidą. Vilkaviškiėčių giraitė skirta garbiems krašto, kuriame auga ažuolynas, žmonėms, o Valstybinės Jono

Basanavičiaus premijos laureatų giraitėje kasmet pasodinamas ažuoliukas Valstybinės premijos laureatui, apdovanotam už pozityvią kūrybinę ir mokslinę veiklą etninės kultūros baruose, pagerbti.

Čia yra ir Jaunimo giraitė, kuri simbolizuoja kartų perimamumą valstybės kūrimo darbuose, saugojant tautos vertybes ir Nepriklausomybę. Pasaulio lietuvių giraitė primena, kad ketvirtadalis mūsų tautiečių gyvena svečiose šalyse. Knygnešių giraitės centre – iš knygnešių tėviškių sugabentų akmenų aukuras. Knygnešių giraitėje auga apie 150 ažuoliukų, 115 iš jų – vardiniai. Lietuviškos spaudos draudimo laikotarpiu, 1864–1904 metais, gabendami lietuviškus spaudinius iš Prūsijos, knygnešiai padėjo išsaugoti gimtąją kalbą.

Ažuolynas auga ne tik ažuolai – čia yra ir Sąjūdžio Seimo beržų žiedas. 1991 m. pavasarį 35 metrų skersmens žiede buvo pasodinti berželiai 1988 m. spalio 22–23 d. vykusio Sąjūdžio steigiamojo su-

Ažuolino idėjos autorius V. Stepulis dėkojo pagalbininkams.

važiavimo ir Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio iniciatyvinės grupės nariams pagerbti.

Baltų giraitė skirta mūsų protėviams atminti, o Kovo 11-osios Akto signatarų giraitėje pasodinti vardiniai ažuoliukai 1990 m. Kovo 11-osios Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signatarams atminti ir pagerbti. Kovo 11-osios giraitėje vienuolika ažuolų auga apie aukščiausią apylinkėse kalvą, į pietvakarius nuo Jono Basanavičiaus gimtosios sodybos.

1998 m. Vyriausybės nutarimu Lietuvos tautinio atgimimo ažuolynui ir J. Basanavičiaus gimtinei suteiktas kultūros paminklo statusas, nuo 2010 m. Lietuvos tautinio atgimimo ažuolynas ir J. Basanavičiaus gimtinė yra Lietuvos nacionalinio muziejaus padalinys.

A. Vaškevičius
Autoriaus nuotr.

Sodinamas K. Donelaičio draugijos ažuolas.

Išrinkti K. Donelaičio medalio „Širdings brolau“ laureatai

Lietuvių

Medalis taip pat gali būti skiriamas už lietuvių kultūros užsienyje tyrinėjimą, įamžinimą, lietuvių kultūrinę ir kūrybinę veiklą, indėlį plėtojant lietuvių kalbos mokymą(si) užsienyje. Kasmet numatyta apdovanoti po 2-3 asmenis.

Komisija medaliu „Širdings brolau“ šiais metais nutarė apdovanoti 3 asmenis:

Šiomis dienomis septynių asmenų komisija išrinko ir skelbia Kristijono Donelaičio medalio „Širdings brolau“ 2016 metų nominantus.

Kristijono Donelaičio draugija, Lietuvos rašytojų sąjunga ir Lietuvos Respublikos Kultūros ministerija tarpusavio sutarimu nuo 2016 metų nusprendė įsteigti apdovanojimus K. Donelaičio medaliu „Širdings brolau“. Apdovanojimo devizas „Širdings brolau“ yra kreipinys iš K. Donelaičio 1777 m. birželio 10 d. lietuviško laiško Johanui Gotfrydui Jordanui.

K. Donelaičio atminimo medalis „Širdings brolau“ yra skiriamas skatinti K. Donelaičio asmenybės, jo kūrybos, lietuvių kultūros palikimo nagrinėjimą, jo įamžinimą, Lietuvos ir Karaliaučiaus (Kaliningrado) srities bendradarbiavimą kultūros ir/ar švietimo srityje. Tai paskatinimas už K. Donelaičio asmenybės ir jo kūrybos tyrinėjimą, įamžinimą ir populiarinimą, Lietuvos ir užsienio šalių institucijų, o ypač Lietuvos ir Karaliaučiaus (Kaliningrado) srities bendruomenių, visuomeninių organizacijų bendradarbiavimo kultūros ir švietimo srityje skatinimą ir plėtojimą.

- lietuvių kalbos mokytoją **Oną Druseikaitę-Ruževičiūtę** už lietuvių kalbos mokymą ir kalbos bei kultūros populiarinimą, tarptautinių kultūros ir švietimo projektų rengimą bei įgyvendinimą, lietuviškos tapatybės stiprinimą Mažojoje Lietuvoje - Įsrutyje (Černiachovske) nuo 2008 iki 2016 metų;

- rašytoją **Editą Barauskiene** už istorinį romaną "Tolminkiemio sodininkas" bei kitus istorinius romanus apie Mažosios Lietuvos veikėjus, Mažosios Lietuvos istorinės atminties ir kultūros paveldo puoselėjimą;

- istoriką, tyrinėtoją, autorią **Algirdą Matulevičių** už Mažosios Lietuvos enciklopedijos ir kitų leidinių rengimą bei bendraautorystę rengiant keliasdešimt leidinių ir straipsnių Mažosios Lietuvos temomis.

Daugiausiai komisijos balsų surinko Ona Druseikaitė-Ruževičiūtė, kiti du kandidatai surinko po vienodą balsų skaičių.

Nuoširdžiai sveikiname laureatus. Apie medalių įteikimo šventę informuosime artimiausiu metu.

DŽ informacija

Mažoji Lietuva turi didingą istoriją ir teikia mums nuostabią patirtį, kaip šimtmečiais buvo galima ir reikėjo organizuoti lietuvių kalbos mokymą kitų tautų ir valstybių valdomoje teritorijoje. Po II-ojo Pasaulinio karo, Mažąją Lietuvą perėmus iš nacistinės Vokietijos į Sovietų Sąjungos valdymą ilgam buvo sustabdytas lietuvių kalbos mokymo organizavimas valstybinių įstaigų lygiu. Su labai retomis išimtimis mokymas vyko tik Mokytojų asmeninių iniciatyvų ir laiko dėka. Eitkūnuose (Černyševskoje) nuo 1961 iki 1991 metų mokytojavusi kybartietė Mokytoja Aldona Skauronienė - viena iš jų, tačiau ... apie ją ir jos įkurtą bei 30 metų jos rūpesčiu veikusią keturmetę pradinę mokyklą lietuvių kalba kitame numeryje bus atskiras straipsnis (jos mokinius prašome atsiliepti ir papildyti mūsų renkama informaciją savo prisiminimais bei nuotraukomis).

1987 metais buvo paskelbtas specialus Karaliaučiaus srities liaudies švietimo skyriaus įsakymas, formaliai įteisinantis ir reguliuojantis galimybes pasienio su Lietuva srities rajonų mokyklose mokyti lietuvių kalbos būreliuose. Tai paskatino ir normino fakultatyvinį lietuvių kalbos ir etninės kultūros mokymą Karaliaučiaus krašte. Šiek tiek vėliau, 1990 metais Karaliaučiaus Šventosios Šeimynos katalikų bažnyčiai priklausančiose patalpose miesto Liudviko Rėzos lietuvių draugijos iniciatyva buvo įkurta sekmadieninė mokykla, kurią lankė apie keturiasdešimt įvairaus amžiaus vaikų. Dar už 2-3 metų pirmieji lietuvių kalbos būreliai ir fakultatyvai pradėjo veikti Karaliaučiaus miesto švietimo įstaigose: 4-ojoje, 48-ojoje vidurinėse mokyklose, 35-ame licėjuje; Stalupėnų (Neste-

kalbos mokymas Mažojoje Lietuvoje

rovo), Gąstų (Slavsko), Gumbinės (Gusevo), Įsruties (Černiachovsko), Lazdynų (Krasnoznamenoko) vidurinėse mokyklose, Tilžės (Sovetsko) miesto 8-ojoje vidurinėje mokykloje, internatinėje mokykloje ir vaikų darželyje „Rodničok“, o taip pat Stalupėnų rajono Eitkūnų, Gąstų rajono Kaukėnų (Jasnoje), Joneikiškių (Timiriazovo), Linkūnų (Rževskoje), Kalnininkų (Prochladnoje), Ragainės (Nemano) rajono Lenkiečių (Lunino), Kraupiškio (Uljanovo) ir Būdviečių (Malomožaiskoje), Lazdynų rajono Pilkalnio (Dobrovolsko) gyvenviečių mokyklose.

Suprasdami, kad pavienėmis pastangomis galima pasiekti tik gana mažų rezultatų, 1995 metų rugsėjo 16 d., Karaliaučiuje vykusios mokytojų konferencijos dalyvių nutarimu buvo įkurta Karaliaučiaus regioninė lietuvių kalbos mokytojų asociacija. Jos steigėjais ir pirmaisiais nariais tapo lietuvių kalbos mokytojai Rūta Leonova, Ona Kruglikova, Šviesa Vilutienė, Emilija Lukošūnaitė bei Juozas Miliūnas (pirmasis asociacijos vadovas). Nuo 2002 metų asociacijai vadovauja Aleksejus Bartnikas. Asociacijos narių skaičius kintantis. Pastaruoju metu Lietuvių kalbos ir etninės kultūros mokymo programą įgyvendino 21 mokytojas, tarp jų ir 6 lietuvių kalbos mokytojai bei dėstytojai iš Lietuvos. Asociacija ypač rūpinasi mokytojų kvalifikacijos kėlimu bei metodinių įgūdžių tobulinimo. Pagrindinis jos tikslas – Karaliaučiaus srities lietuvių bendruomenės atstovų etninės, kalbinės ir kultūrinės tapatybės išsaugojimas ir parama lietuvių kalbos, ir kaip gimtosios, ir kaip užsienio, dėstymui. Plačiau apie organizaciją - svetainėje www.lituanika.ru.

Siekiant skatinti tarpusavio su-

pratimą bei pasidalinti gerąja Lietuvos patirtimi organizuojant rusų kalbos mokymą Lietuvoje, 2003 metų spalio 24 d. buvo pasirašytas Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos bei Rusijos Federacijos Švietimo ministerijos susitarimas „Dėl bendradarbiavimo švietimo srityje“. Šio susitarimo nuostatos padėjo papildomai teisiškai reguliuoti, o tuo pačiu ir sudaryti platesnes teisinės galimybes mokytis ir mokyti lietuvių kalbos ir etninės kultūros Karaliaučiaus srities mokyklose bei kitose švietimo įstaigose.

Po šio susitarimo pasirašymo lietuvių kalba ir etnokultūra pradėta studijuoti Įsruties pedagoginiame koledže, Karaliaučiaus valstybiniame universitete (vėliau pavadintas Baltijos federaliniu I.Kanto universitetu, toliau tekste - universitetas), Karaliaučiaus 40-ojoje gimnazijoje bei internatinėje mokykloje licėjuje, Romuvos (Gurjevsko) ir Įsruties jaunimo ir vaikų kūrybos centruose, Tilžės 3-ojoje pagrindinėje mokykloje ir Vaikų kūrybos namuose. Nuo 2015 rugsėjo lietuvių kalbos ir etnokultūros mokoma Kranto

(Zelenogradsko) progimnazijoje „Vektor“.

2009 metais Karaliaučiaus srities Švietimo ministerija patvirtino pavyzdinę Lietuvių kalbos ir etnokultūros fakultatyvų mokymo švietimo institucijose programą. Ji numato trijų lygių mokymą: pradinį - 120-160 akademinį valandų; pagrindinį - 240-300 akademinį valandų ir aukštesnįjį - 100-120 akademinį valandų.

2015-2016 metais lietuvių kalbos ir etninės kultūros buvo mokoma 22 srities švietimo įstaigose, įskaitant organizuotas studijas universitete Filologijos fakultete, Įsruties pedagoginiame institute, Karaliaučiaus srities bendrojo ir papildomo ugdymo įstaigose. Per 2014-2015 mokslo metus lietuvių kalbos ir etninės kultūros mokėsi apie 900 mokinių ir studentų, 2015-2016 metais - keliomis dešimtėmis mažiau. Tenka pripažinti, kad fakultatyvuose, lietuvių kalbos ir etninės kultūros pamokėlėse (su mažu valandų skaičiumi) mokytojų įdedamas darbas duoda visapusišką rezultatą ir labai gerus

(Nukelta į 25 p.)

Karaliaučiaus regioninės lietuvių kalbos mokytojų asociacijos nariai

Lankėsi moksleiviai

Gegužės 13 dieną Marijampolėje apsilankė Karaliaučiaus (Kaliningrado) srities Stalupėnų (Nesterovo) rajono delegacija, kurioje be šio rajono administracijos atstovų buvo ir 14 moksleivių ir jų lietuvių kalbos mokytojos grupė. Šie 11-15 metų moksleiviai gimtinėje lanko lietuvių kalbos būrelį, domisi grožinės lietuvių literatūros pradininko Kristijono Donelaičio kūryba. Kartu su moksleiviais atvyko K. Donelaičio vardo bibliotekos Nesterove direktoriaus pavaduotoja Angelina Čeriomkina ir vietos laikraščio „Selskaja nov“ redaktorė Oksana Nikitina.

Svečius Marijampolėje pasitiko viešosios įstaigos Nemuno euroregiono Marijampolės biuro direktorius Gintaras Skamaročius. Visi buvo palydėti į P. Kriaučiūno viešosios bibliotekos Multicentrą, kur svečius pasveikino šios bibliotekos direktorė Daiva Kirtiklienė bei jos pavaduotoja Jūratė Dudkienė. Svečiams čia buvo surengtas įdomus šios įstaigos pristatymas. Jo metu vaikai galėjo išbandyti visų aštuonių čia įrengtų laboratorijų įvairius įrengimus, piešti, groti, programuoti.

Po ekskursijos Multicentre Nesterovo rajono delegacija apsilankė „Mantingos“ bendrovėje. Čia jiems buvo surengta įdomi ekskursija po šaldytos duonos gaminių bendrovę, pristatyta jos produkcija. Moksleiviams šis apsilankymas paliko labai gerą įspūdį, jie viskuo labai domėjosi, o ekskursijos pabaigoje galėjo ir paragauti įvairių „Mantingos“ gaminių.

Po pietų svečiams buvo surengta ekskursija po Marijampolę, pristatyti įdomiausi jos objektai, architektūros, kultūros paminklai, priminta miesto įsikūrimo istorija. Svečiams apsilankymas Marijampolėje paliko gerą įspūdį, apie šią kelionę pasirodė ir išsamus straipsnis vietos laikraštyje.

DŽ informacija

13 мая одиннадцать учащихся школ Нестеровского района, изучающих литовский язык и этнокультуру, совершили увлекательное путешествие в город Мариямполь. Поездка стала возможной благодаря приглашению и организации руководителя программ приграничного сотрудничества, директора общественной организации Мариампольского бюро Еврорегиона «Неман» – Гинтараса Скамарочюса.

Ребята из Нестеровской и Побединской школ с нетерпением ждали данной поездки, так как она сулила новые впечатления, возможность посетить достопримечательности, объекты культуры и промышленности активно развивающегося литовского города, а так же на практике использовать свои, хотя пока еще скромные, знания языка.

Пересечение границы не доставило нам хлопот, а дорога в комфортном автобусе была недолгой, так как Мариямполь находится в 40 км от границы с Калининградской областью.

С первых же минут пребывания в городе мы убедились, что Мариямполь обладает интересным архитектурным и историческим наследием, доставшимся ему от прошлого, но есть много и современных, благоустроенных для жителей и гостей города мест.

Началом нашей экскурсии, которую проводил Гинтарас Скамарочюс (он же был и переводчиком на всех объектах), стало самое популярное место отдыха - Парк Витавтаса Великого, заложенный в 1875 году. Здесь же мы и сделали первую общую фотографию нашей

экскурсионной группы.

Символично, что объявленный в Литве 2016 год годом библиотек, главным, и как потом оказалось, и самым незабываемым объектом для нас стала именно городская библиотека. Мы узнали, что одним из подразделений библиотеки является мультицентр и именно он завладел всем вниманием ребят на два с половиной часа. Такого рода единственный в Литовской Республике

В парке Витавтаса Великого в Мариямполье

центр интерактивного обучения и детского досуга поражает своими мини лабораториями и ультрасовременным оборудованием. Более 10 000 детей в год этот центр привлекает словно магнит.

Нашей экскурсионной группе сотрудниками библиотеки и мультицентра была представлена работа 8 лабораторий, где имеются 25 компьютеризированных рабочих мест. Все это дает возможность познавать мир детям разного возраста и молодежи. В лаборатории техники и науки ребята могут знакомиться с компьютерным программированием.

Поездка в Мариямполе

ем, увидеть модель использования энергии солнца и ветра. В лаборатории окружающего мира можно выполнять всевозможные эксперименты в области физики, химии и биологии. Здесь находится метеорологическое оборудование, которое позволяет фиксировать погодные характеристики, а также приборы для изучения работы органов человека. Следующая лаборатория позволяет запрограммировать робота нарисовать рисунок, а самые маленькие посетители познают мир, нажимая на кнопки на интерактивном столе и собирая головоломки-пазлы.

Наших ребят особенно заинтересовали лаборатории дизайна, фотографии, музыки и оборудование икс бокса. Здесь дети сами могли испробовать возможности лабораторий и проявить себя в качестве музыкантов, композиторов, дизайнеров, танцоров, спортсменов, фотографов и исполнителей.

В благодарность за радушный приём и возможность посетить мультицентр организаторам поездки и сотрудникам библиотеки наши учащиеся приготовили небольшой сюрприз. В отделе детской литературы на литовском языке Александр Роденко исполнил песенку, а ученицы Нестеровской и Побединской школ – Анастасия Преснова и Виктория Белкявичюте прочитали стихотворения, чем очень порадовали собравшихся. Здесь же представитель администрации Нестеровского района и библиотеки им. Донелайтиса вручили памятные подарки хозяевам встречи.

А наше знакомство с городом продолжилось посещением ЗАО "Мантинга". Сегодня это предприятие является одним из крупнейших и современных в Восточной Европе по производству замороженных хлебных и пирожных изделий, ассортимент которого составляет около 250 изделий, созданных по лучшим рецептам пекарей со всего мира.

Нам посчастливилось побывать во многих цехах данного предприятия и воочию увидеть технологию изготовления продукции. Только для этого пришлось надеть шапочки и облачиться в халаты. Об одном только сожалели, что фотоаппараты и телефоны пришлось оставить на рецепции. Проходя по лабиринтам производственных цехов, нам была представлена вся цепь изготовления пищевых продуктов, начиная с ингредиентов и замеса теста, заканчивая выпечкой или заморозкой готового изделия. Нас поразило то, насколько ответственно уделяется внимание безопасности пищевых продуктов – от поступления сырья на предприятие до поступления продукта к потребителю, а также высокая культура гигиены и количество проверяющих качества безопасности пищевых продуктов экспертов. А в конференц-зале нам был продемонстрирован фильм о продукции предприятия и все смогли насладиться изделиями ЗАО „MANTINGA“, что в почти дословном переводе означает «мне подходит».

Подкрепившись вкусными и ароматными булочками, мы отправились на прогулку по достопримечательностям города. Ребята с восхищением рассматривали исторические здания, памятники известным деятелям Литвы, ухоженные цветники и клумбы, поразила своим благоустройством и архитектурным решением центральная площадь Мариямполе. Не обошли вниманием и прекрасную стелу, посвященную 1000-летию юбилею упоминания названия Литвы в письменных источниках. Наш экскурсовод Гинтарас неустанно снабжал нас все новыми и новыми историческими фактами, интересными рассказами о каждом историческом объекте и памятнике и настолько искренне было его повествование, что мы охотно в эту минуту отдавались порыву считать

Мариямполе лучшим из всех городов Литвы.

Неожиданностью для нас на площади города оказалась встреча с местным телевидением. Журналисту мы рассказали о том, что уже успели посетить в городе, а также, что это не первая наша поездка в Литву. Ученики наших школ уже знакомы с некоторыми городами Литвы и с удовольствием участвуют в международных культурно-образовательных проектах.

Далее, следуя программе нашей экскурсии, в уютном кафе мы вкусно и очень сытно пообедали и отправились на прогулку по парку с романтичным названием «Парк поэзии». Здесь оказалось большое число фонтанов и радующих глаз местечек для отдыха. Дети и взрослые нашей группы, наслаждаясь прекрасной погодой и благоустроенной территорией парка, не уставали выбирать ракурсы для фотосъемки.

Последним объектом нашей экскурсии, стала композиция из валунов, обозначающая место, с которого начался город, а также символизирующая языческое прошлое литовского народа.

Так незаметно пролетело время нашего пребывания в литовском городе Мариямполе и настала пора прощаться.

Слова признательности за теплый прием и исключительную доброжелательность в общении хочется выразить сотрудникам публичной библиотеки имени литовского педагога и книгоноши Пятраса Кряучюнаса, а также работникам ЗАО «MANTINGA» за возможность посетить предприятие и увлекательную экскурсию

Наши особые слова благодарности обращены к руководителю проекта Гинтарасу Скамарочиусу. Экскурсия превзошла абсолютно все ожидания. Ребята были потрясены увиденным.

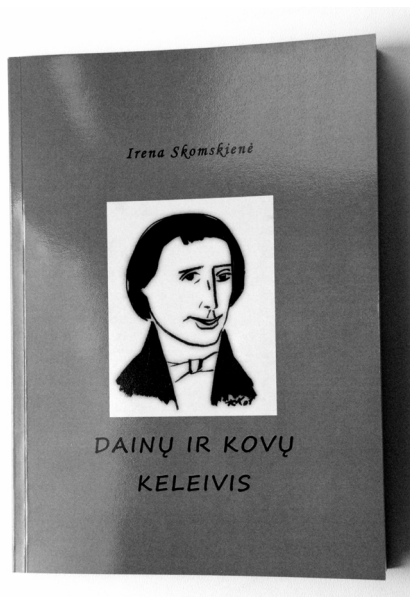
Татьяна Роденко,
Руководитель кружка
«Культура и язык станы соседа»

Rėzos fenomenas

Neseniai pasirodė nauja knyga – muzikologės Irenos Skomskienės straipsnių rinkinys „Dainų ir kovų keleivis“. Lietuvos skaitytojams muzikos istorikė ir choro dirigentė Irena Skomskienė pateikia periodinėje spaudoje publikuotus ir naujus straipsnius apie XIX a. Mažosios Lietuvos raštinys bei dvasinių vertybių puoselėtoją Liudviką Gediminą Rėzą. Iš keturių Mažosios Lietuvos kultūros veikėjų – J. Bretkūno, K. Donelaičio, L. G. Rėzos ir Vydūno, pelniusių Lietuvos ir vokiečių kultūrinės visuomenės pripažinimą, būtent L. Rėza išsiskyrė aukštu autoritetu ne tik savo krašte.

Pedagogas (išugdęs F. Kuršaitį, pirmąjį lituanistą), kritikas, vertėjas, poetas, leksikografas, folkloristas (ir pirmasis lietuvių mitologas), filosofijos bei teologijos daktaras, universiteto profesorius – tai dar ne viskas pasakyta apie šį šviesų žmogų. L. G. Rėza dirbo Karaliaučiaus universiteto rektoriumi, buvo Lietuvių kalbos seminaro direktorius, aktyvus visuomenės veikėjas, priklausė Karaliaučiaus miesto elitui, dalyvavo Prūsijos Biblijos platinimo draugijos veikloje, buvo aktyvus Karaliaučiaus miesto Karališkosios vokiečių draugijos narys (skaitė pranešimus Lietuvos istorijos ir tautosakos klausimais), buvo Prūsijos provincijos Konsistorijos ir mokyklų kolegijos narys, dalyvavo Karaliaučiuje veikusios Šv. Jono trijų karūnų masonų ložės veikloje.

L. G. Rėzos, kilusio, kaip jis pats sakė, „iš lietuvių giminės“, didžiausias rūpestis buvo tarnauti lietuvių tautai. Jo sudarytas ir savo lėšomis išleistas pirmasis pasaulyje lietuvių liaudies dainų rinkinys „Dainos“, taip pat lietuvių literatūros genijaus Kristijono Donelaičio poemos „Metai“ publikavimas yra

neabejotinai reikšmingiausias ir žinomiausias L. G. Rėzos veiklos indėlis į lietuvių kultūrą. Jis K. Donelaičio „Metus“ išvalgiai vadino lietuviybės „skydu“. Ir jį patį – L. Rėzą – būtų galima vadinti „kardu“ kovoje už lietuviybės išsaugojimą Mažojoje Lietuvoje. Būtent L. G. Rėza pirmasis autoritetingai pasipriešino lietuvių kalbos pašalinimui iš mokyklų programų, pirmasis iškėlė lietuvių kultūrinį savitumą. Jo darbuose glūdi lietuvių tautosakos tyrinėjimo šaknys. L. G. Rėza, palikęs ryškų pėdsaką ne tik Mažosios Lietuvos, bet ir visos Lietuvos kultūros istorijoje, nusipelnė didžiausio visų lietuvių, ne tik kultūrininkų, švietėjų, bet ir politikų dėmesio.

I. Skomskienė savo straipsniuose iškelia L. G. Rėzą kaip humanistą, kaip mokslininką, tyrėją, lietuvių tautosakos mokslo pradininką. Ji akcentuoja šio iškilaus žmogaus pragmatines sąsajas su vokiečių kultūrininkais – jam, kaip ir mums šiais laikais, kovai už nepelnytai diskriminuojamos Mažosios Lietuvos lietuviybės išlaikymą reikėjo supratimo, paramos ir ryšių.

Karaliaučiaus miesto Garbės piliečio prof. L. G. Rėzos atmini-

mas yra jau įamžintas dabartiniame Kaliningrade – Karaliaučiuje. 2005 m. vasarą šio miesto 750 metų jubiliejui Lietuvos valstybės pastangomis buvo pastatytas paminklas L. Rėzai, įrengtas jo vardo skveras, o 2007 m. rudenį memorialinėje lentoje, įrengtoje greta paminklinių Brandenburgo vartų, vietos kultūrininkų iniciatyva atsirado ir L. G. Rėzos bareljefas. Pagerbtas L. G. Rėza ir Lietuvos Respublikoje: 2007 m. Juodkrantės parodų namai reorganizuoti į Liudviko Rėzos kultūros centrą. Jame nuolat veikia istorinė ekspozicija, skirta iškiliai šio krašto asmenybei ir Juodkrantės istorijai. Tačiau I. Skomskienė mano, kad L. G. Rėzai turėtų būti skiriama dar daugiau dėmesio. L. G. Rėzos pagerbimui ir įamžinimui ji siūlo pažymėti jo „Dainų ir kovų kelią“ nuo gimtųjų Karvaičių iki Karaliaučiaus ir dar toliau – per Europą iki Paryžiaus (kuriame su Napoleoną sutriuškinusia armija L. G. Rėza buvo atsідūręs).

Visas L. G. Rėzos gyvenimas yra tarnavimo savo tautai pavyzdys, kuris ir dabar mus kviečia garsinti ir tirti Mažosios Lietuvos paveldą (neapsiribojant vien Klaipėdos kraštu), taip prisidedant prie tautinio patriotizmo stiprinimo ir Lietuvos garsinimo. L. G. Rėzos asmenybė yra susilaukusi nemažo tyrinėtojų ir kiek mažesnio Lietuvos patriotų dėmesio. Šį žymiausį XIX a. Prūsų Lietuvos kultūros šviesulį garsina jo raštų leidimas, Liudviko Rėzos kultūros centro Juodkrantėje veikla, pagaliau ir Neringos savivaldybės įsteigtoji Liudviko Rėzos kultūros ir meno premija. Manau, I. Skomskienės publikacijos galėtų atkreipti į šią daugialypę asmenybę ir daugelio Lietuvos žmonių akis.

Vytautas Šilas,
Mažosios Lietuvos reikalų tarybos pirmininkas

Evangelikų liuteronų kunigas Valdas Aušra gimė 1962 metų balandžio 10 dieną Klaipėdoje. Studijuoti teologijos į Čikagą V.Aušra išvyko 1991 metais iš Vilniaus evangelikų liuteronų parapijos. 1994-aisiais, vasarą atvykęs į Lietuvą atostogų, Šilutės evangelikų liuteronų bažnyčioje buvo ordinuotas kunigu. 1996 metais Čikagos liuteronų teologijos universitete (Lutheran School of Theology at Chicago) jam buvo suteiktas teologijos magistro laipsnis. Grįžęs į Lietuvą, 1996–1998 metais tarnavo Vilniaus liuteronų parapijos antruoju kunigu, dėstė Klaipėdos universiteto Evangeliškosios teologijos katedroje.

Šiuo metu jis gyvena Jungtinėje Amerikos Valstijose ir aptarnauja Ziono Lietuvių evangelikų liuteronų parapiją Čikagoje. Iš ten jis ir atsiuntė čia spausdinamą eilėrašį, parašytą 2015 metais K.Donelaičio 300 metų sukakties šventei Čikagoje.

Valdas Aušra

Paėmęs Donelaitį į rankas

Paėmęs Donelaitį į rankas

Vartau pageltusius lapus

Iš jų išskyla Pričkus Selmas Krizas

Ir šmaikštarnis Lauras slepiasi už jų

„Ale nepyk, gaidau!“ Kad žodį aš tau pasakysiu.

Pavasaris upelio gurgesiu prabyla į mane

Žiemos šiauriu išgąsdina skaitovą

Kad jis pas kakalį saugiai praleistų savo žiemą

Jis džiaugiasi gamtos grožiu ir jos didybe

Jis bara būrus kad užmiršo jie vyžas

Kad pasitvėrę svetimtaučių madą

Užmiršo jau lietuviškas godas

„Rods ir tarp lietuvininkų tūls randasi smirdas“

Iškėlė savo pirštą Donelaitis

Kleboniška išbaręs kreipia būro veidą

Nukreipti žvilgsnį dangiško Tėtučio kryptimi

Ir meldžia pasirūpinti derliu

ir paprasto žmogaus gyvenimo tėkme

Donelaitis man skamba kaip arklas

Kaip nykiai švilpianti audra

Tuščioj Tolminkiemio bažnyčios varpinėj

kuri senai jau nebekviečia Dievo Žodžiui

kaip vėjas ieškantis šakų sode

o nesuradęs raudantis istorijai Mažosios Lietuvos po kojom

sunykęs kraštas, prarasta kultūra, išmirę žmonės

skausmingos praeities vilčių ir netekčių dubuo.

Vytautas Gocentas

Tolminkiemio klebonui

Anna Regina Kristijonui Donelaičiui

*Ak, Kristijonai, mielas mano, o taipgi ir parapijos žmonių,
Ar tu dar atmeni kai pirmą kartą pažvelgei, tuokart tarei:
Esmi klebonas, Tavo sielą aš turiu kasdien globot, ir dar sakei,
Kad padoru ir vesti būtų, tik be svodbiškai gausių minių — — —*

*Ak, Kristijonai, mielas mano, o taipgi ir parapijos žmonių,
Ar tu galėtum vėl eilėrašį gimtąja motinos kalba sutvert,
Ar tu galėtum prakalbėt lyg maldą ir duris stubon pravert,
Ar tu galėtum vėl pareit iš sodno, nešinas kvapniųjų obuolių — — —*

*Ak, Kristijonai, mielas mano, o taipgi ir parapijos žmonių,
Jei tu sugrįši, nors ir gūdžią naktį – belsk, tūzgenk užu langų,
Aš atpažinsiu ir po šimto metų – tu, tik tu pareinantis lauku,
Tik tu pavasariu į širdį vėl grįžti iš lauko, iš žolių — — —*

*Ak, Kristijonai, mielas mano, o taipgi ir parapijos žmonių,
Girdžiu varpai jau skambina mišias ir giesmės giedamos drauge,
Girdžiu, regėjimus matau – tikėt nebegaliu, labai graudu,
Tu miręs, rods, o aš tave jaučiu, tave namolei vėl šaukiu — — —*

Vytautas Gocentas

Klebono sodnas Tolminkiemyje

*— — — pražydo, nubalo senolis –
pražilo, nušalo; uknolis
iš pasagos mėtos ant kelio,
už debesio slepias erelis — — —*

*— — — nei žiedo neradom, šapelio,
nei žydinčio šakalio žalio,
besparnių kritusių varnų,
bebalsio kalenančio garnio — — —*

*— — — tik žolės, tik samanos kelias
kur takas bažnyčion užžėlęs,
kur takas prie upės Šventinės,
kur takas, kad niekas nebeina — — —*

*— — — tik alkanas vilkas pašėlęs,
kur takas bažnyčion užžėlęs,
kur takas prie upės Šventinės,
kur takas kraujuojantis raistas — — —*

*— — — ten blaškosi vėjas bevardis,
neskambantis, lūžtantis skardis,
ir nuteka upė už tilto,
ir nuklega, ratai nubilda — — —*

Apie Kristijoną Donelaitį

Vietoje įžangos

Lietuvių grožinės literatūros pradininko, klasiko Kristijono Donelaičio (1714 – 1780) asmenybė, kūryba, jį išugdžiusi ir subrandinusi epocha visada sulaukdavo dėmesio. Natūralu, kad domėjimasis poetu išlieka ir minint 300-ąsias gimimo metines. Literatūrologai, menininkai, prisilietę prie K. Donelaičio epochos, jo biografijos, kūrybos, bandė ir vis dar tebebando įminti poeto genialumo mįslę. J. Mačiulis-Maironis, kitas lietuvių literatūros klasikų, 1923 m. Kauno universitete lietuvių literatūros paskaitų kursą pradėjo paskaita apie K. Donelaitį ir taip paaikškino savo pasirinkimą: „Pradėsiu literatūrą nuo pat jos pradžios, kuomet ji pasireiškė raštu. Pradėsiu ją Duonelaičiu¹ ir paaikškinsiu, kodėl. <...> Aš skiriu rašliavą arba raštiją nuo literatūros. Lietuvių rašliava, tai visa, kas lietuvių kalba buvo spausdinta<...>. Literatūra suprantama kiek siauresne prasme. <...> Jai rūpi tikrai, kas gražu ir malonu, dailu. Bet ji iš dalies ir plačiau reiškiasi, negu rašliava, kuri tik spausdintu žodžiu domisi. <...> Todėl negalima lietuvių literatūros pradėti pirmuoju lietuvišku spaudiniu: arba reikia pradėti ją mūsų gražiomis dainomis, arba rašomąja lietuviška literatūra. Aš pradėsiu rašomąja, Duonelaičiu. <...> Kaip italuose Dantė, taip mūsųose Duonelaitis ne tik pradeda literatūrą, bet iškart užima joje labai

¹ Pirmaisiais XX a. dešimtmečiais kai kas manė, kad poeto pavardė yra kilusi iš bendrinio daiktavardžio *duona* ir vartojo formą *Duonelaitis*. Reikia manyti, kad kunigas ir poetas Maironis taip pat buvo tokios nuomonės. 1966 m. buvo rastas dokumentas – K. Donelaičio pavardė Karaliaučiaus universiteto Teologijos fakulteto 1736 m. studentų sąrašė įrašyta *Donelaitis*.

žymią, gal net žymiausią iki šiolei vietą“².

Kristijono Donelaičio poema „Metai“ yra pirmasis lietuvių grožinės literatūros kūrinys, iki šių dienų gaivinantį nacionalinės literatūros procesą. 1818 m. poemą išleido Karaliaučiaus universiteto profesorius Liudvikas Rėza, praėjus 38 metams po poeto mirties. Pats L. Rėza ir sugalvojo tokį poemos pavadinimą, nes K. Donelaitis buvo pavadinęs tik atskiras keturias poemos dalis. Greta originalo teksto pateiktas vertimas į vokiečių kalbą, kurį atliko pats L. Rėza, išgarsino šį kūrinį ir jo autorių pirmiausia Vokietijoje. Rusų kalbininkas A. Aleksandrovas, 1886 m. vokiškai parašęs pirmąją disertaciją apie K. Donelaičio kalbą (disertacijos pavadinimas – „Apie lietuvių nacionalinio poeto Donelaičio kalbą“), teigė, kad jei K. Donelaitis savo kūrinį būtų parašęs kuria daugiau žinoma kalba, jam būtų skirta garbinga vieta tarp didžiųjų pasaulio rašytojų. Bet didžiu pasaulio rašytoju K. Donelaičiui tapti padėjo jo išskirtinis talentas ir, aišku, „Metų“ vertimai į kitas kalbas – poema įrašyta į Europos literatūros geriausių kūrinių – šedevrų - sąrašą, kurį 1977 m. sudarė UNESCO (tarptautinė Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija). Į rusų kalbą poemą išvertė Davidas Brodskis ir nuo 1946 m. šis vertimas išleistas apie 8-9 kartus. 2011 m. Karaliaučiuje išleistas naujas K. Donelaičio „Metų“, pasakėčių, vokiškai rašytų eilėraščių ir laiškų vertimas, atliktas Klaipėdoje gimusio ir augusio, puikiai ir šnekamąją, ir literatūrinę lietuvių kalbą mokančio poeto, vertėjo Sergejaus Isajevo.

² Naujoji Romuva, 1932 m. Nr. 39.

Šis vertimas, atliktas iš originalo, netruko susilaukti pripažinimo ir įvertinimo: skirta nominacija Maskvos tarptautiniame literatūriname jaunųjų rašytojų forume, o 2013 m. Lietuvoje - Ievos Simonaitytės premija. Ir ypatingai džiugi žinia – dar vienas „Metų“ vertimas į rusų kalbą turėtų greitai pasiekti skaitytojus. Lietuvių kalbos mokytoja, kelių poezijos rinkinių autorė Rūta Daujotaitė – Leonova³, jau išvertusi į rusų kalbą Napalio Kitkausko ir Laimutės Kitkauskienės „Kristijono Donelaičio memorialas Tolminkiemyje“, ryžosi rusų kalba prašnekinti lietuviškąją hegzametą.

Gimtinė, šeima

Belieka tik konstatuoti senokai įrodytą faktą, kad Lazdynėlius, kaimą, kuriame 1714 m. sausio 1 d. gimė Kristijonas Donelaitis, įkūrė jo senelis Hansas Donelaitis 1683 m., gavęs žemės pagal sutartį. Šią sutartį pasirašęs karališkųjų girių prižiūrėtojas nurodė: „<...> aš Jo Šviesybės Kurfiursto labui ir Jo šalutinių pajamų pagausinimui išnuomojau iškirštą dykynę <...>, iš kurios Jo Šviesybė Kurfiurstas ligi šiol neturėjo visai jokios naudos“⁴. Hansas Donelaitis, nemokamai gavęs nedirbamos žemės be jokių prievolių, įgijo paveldėjimo teisę, garantuojančią, kad šią žemę paveldės jo vaikai ir vaikaičiai. Ūkis vėliau atiteko Kristijono Donelaičio tėvui Kristupui, taip pat laisvam ūkininkui. Albinas Jovaišas taip kalba apie poeto šeimą: „Ji buvo didelė. Apie ją tyrinėtojų išvados ne visai sutampa. Mūsų laikais gyvenančių Vokietijoje lietuvių poeto K. Donelaičio tolimų giminių, pvz., Kurto Donalio

³ Daugiau kaip 30 metų gyvenanti ir dirbanti Karaliaučiuje, yra puikiai išmokusi rusų kalbą.

⁴ Kuzmickas V. Kristijonas Donelaitis. Vilnius: Vaga, 1983, p. 27.

K. Donelaičio gimtinė Lazdynėliuose

(A. Vaškevičiaus nuotr.)

(Kurt Donalies) duomenimis, būsimą poeto šeimoje augo pamečiui nuo 1713 m. iki galbūt 1719 m. penki broliai ir dvi seserys. Kristijonas buvęs antras vaikas, gimęs po brolio Frydriko. Ankstesni šaltiniai nurodydavo keturis Donelaičių sūnus ir tris dukteris⁵. Vyriausias Frydrikas tapo garsiu Karaliaučiaus auksakaliu ir muzikos instrumentų meistru, Adomas, įsikūręs Jocūnuose, vertėsi kalvio amatu ir laikė smuklę, Jonas, jauniausias, kaip laisvas valstietis gyveno Lazdynėliuose, Mykolas paveldėjo tėviškę, bet po kurio laiko perdavė seseriai, o pats apsigyveno pas Kristijoną, tuo metu jau Tolminkiemio (Čistyje Prudy) kleboną. Ypatingą Donelaičių nagingumą Vincas Kuzmickas taip aiškina: „Ši aplinkybė rodytų, jog visi Donelaitukai buvo meistrai iš mažens, jų netraukė ūkininkavimas. Juk ir K. Donelaitis kniubo po smulkių klebonijos ūkio reikalų našta. <...> Tai leidžia manyti, kad Kristupas Donelaitis iš savo

⁵ Ulčainaitė E., Jovaišas A. Lietuvių literatūros istorija XIII – XVIII amžius. Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2003, p. 433.

tėvo Hanso paveldėjo ne tik penkis hektarus išarto ir nusausinto dirvono, bet ir kokią nors sodžiuje praktišką profesiją, sakykim, staliaus, račiaus, kubiliaus, o gal kalvio. Tik ši prielaida galėtų paaiškinti, kaip visi Kristupo Donelaičio vaikai, tarsi neapsiplunksnavę paukštyčiai, klydo iš ankšto gimtinės lizdo ir brovėsi į mokslus, kabinosi į garbingą nuo seno auksakalystės ir muzikos instrumentų meistro amatą. Tam jie, matyt, turėjo išlavintas akis ir rankas nuo pat kūdikystės. Vėlesni poeto gyvenimo tyrinėtojai nustatė, kad iš Donelaičių šeimos kelmo išaugo daug žymių amatininkų, valdininkų, pastorių, karališkųjų karinių patarėjų, tik jau niekas nebeatsekė jų giminystės laipsnio⁶.

Kristijonas Donelaitis krikštytas turėjo būti Gumbinėje (Guseve), nes Lazdynėliai tik nuo 1725 m. ėmė priklausyti naujai suformuotai Žirgupėnų (Dalneje) parapijai. 2004 m. Gumbinėje (Guseve) atidengtas poeto atminimą įamžinantis paminklas ir origi-

⁶ Kuzmickas V. Kristijonas Donelaitis. Vilnius: Vaga, 1983, p. 38.

naliai sutvarkytas skveras maloniai nuteikia atvykstančius - šis miestas moka išreikšti pagarbą pasaulinio garso poetui.

Išlikę dokumentai rodo, kad per visą XVIII a. Lazdynėlius valdė Donelaičių šeima, XIX a. – vokiečių kilmės dvarininkai, o apie 1892 m. Lazdynėlius, iš šalutinio kaimo virtusius 122 ha dvaru, nupirko dvarininkai fon Belowe. Tolimesnį

Lazdynėlių likimą geriausiai nuskaido ši citata iš Napalio Kitkausko ir Laimutės Kitkauskienės knygos: „Laikas neišdildė poeto gimimo datos ir vietos, tačiau tas pats laikas nušlavė Lazdynėlių kaimą, sunaikino jo pėdsakus, beveik nugramzdindamas užmarštin net šios vietovės vardą. Mūsų kartai, pokario kartai, jau reikėjo ieškoti šio kaimo. Klydome. Radus netą, teko vėl ieškoti. Ieškoti, kol pagaliau pavyko rasti tikruosius Lazdynėlius⁷. Tik 1989 m. pavyko nustatyti tikrąją Lazdynėlių vietą. Ją dabar žymi vešlus ažuolynas ir 1992 m. atidengtas paminklinis akmuo. Minimoje knygoje autoriai supažindina skaitytojus su K. Donelaičio memorialo Tolminkiemyje ir Lazdynėliuose kūrimu, cituojami unikalūs istoriniai šaltiniai, pateikiama daug vertingų dokumentų, nuotraukų, supažindinama su Donelaičio giminės palikuonimis ir jų nuveiktais darbais. Informacijos gali rasti kiekvienas besidomintis K. Donelaičio feno-

⁷ Kitkauskas N., Kitkauskienė L. Kristijono Donelaičio memorialas Tolminkiemyje. Vilnius, *Kultūros* leidykla, 2002, p. 191.

Paminklas K.Donelaičiui Gumbinėje atidegtas 2004 metais

(A.Vaškevičiaus nuotr.)

menu ir jo epocha. Knygą į rusų kalbą išvertė Rūta Daujotaitė – Leonova.

Mokymosi metai. Stalupėnai

Neišlikę tikslų žinių, kur K. Donelaitis pradėjo lankyti mokyklą (manoma, kad motina, likusi našle, galėjo Kristijoną išsiųsti į vargšų mokyklą Karaliaučiuje), tik žinoma, kad apie 1731 m. Karaliaučiuje įstojo į Katedros (Kneiphofa) mokyklą – Alberto kolegiją. Turėjo gerai pramokti lotynų kalbą, nes visi dalykai buvo dėstomi lotyniškai, visiems privalomų graikų ir hebrajų kalbų, turėjo susipažinti su antikinė literatūra. Jau besimokydamas universitete Teologijos fakultete (1736 - 1740) rimtai studijavo ne tik lotynų, graikų, hebrajų, prancūzų kalbas, gilinosi į antikinę literatūrą, bet ir domėjosi gamtos mokslais, o per privalomas muzikos paskaitas išryškėjo neeiliniai gabumai

muzikai. Būsimam liuteronų kunigui ypač svarbu retorikos meno išmanymas: „Matyt, K. Donelaitis ilgai ir kantriai studijavo retorikos meną, nes visi vizitatoriai, vėliau apsilankę Tolminkiemio bažnyčioje, jautė pareigą pažymėti, kad pamokslus pastorius sakydavęs „didžiai meistriškai“⁸. Gyvendamas vokiškame mieste, apsuptas vokiškos kultūros gerai išmoko ir vokiečių kalbą, o lankydamas nuo 1723 m. veikiančią liuteronų kalbos seminarą, „turėjo sužinoti ir apie liuteronišką Karaliaučiaus tradicijas: M. Mažvydą, J. Bretkūną, D. Kleiną. <...> Gavęs universitetinį vokiškos ir klasikinės orientacijos išsilavinimą, K. Donelaitis vis dėlto nepasirinko vokiškai ar lotyniškai rašančio literato kelio. Pasirinko liutonybę“⁹. Šį pasirinkimą

⁸ Kuzmickas V. Kristijonas Donelaitis. Vilnius: leidykla „Vaga“, 1983, p.101.

⁹ Ulčinaitė E., Jovaišas A. Lietuvių literatūros istorija XIII – XVIII amžius. Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2003, p. 434-345.

galėjo lemti liuteronišką kilmę, bet tikrai nemažą įtaką turėjo Mažosios Lietuvos liuteronų kunigai - liuteroniškos raštijos kūrėjai, su kuriais artimai bendravo jau baigęs Karaliaučiaus universitetą. „K. Donelaitis tiesiogiai niekur neužsimena, kokį pirmąjį išpūdį jam paliko ir milžiniška kryžiuočių pilis su kupliabokšte Įgulos bažnyčia <...>, kurioje vainikavosi Prūsijos karaliai, ir Žuvų turgus, ir Priegliaus saloje stūksojusi katedra, ir aplink ją išsistatęs universiteto ansamblis; tik „Metuose“,

patardamas būrams, jog atsargiai derėtų elgtis su ugnele, jis primena, kaip du kartus gaisrai sunaikino puikų Karaliaučių. Reikia manyti, kad <...> poetas, kaip šviesią vaikystės svajonę prisiminė klegantį, margaspalvį senovinį miestą prie jūros – Karaliaučių, išugdžiusį jam poeto, mąstytojo, juveljero ir muzikos instrumentų meistro sparnus“¹⁰.

Po universiteto baigimo 1740 m. atvykęs į Stalupėnus (Nesterovą), buvo paskirtas mokyklos giedojimo mokytoju, bažnytinio choro vadovu, po dvejų metų tapo mokyklos rektoriumi. Toks paskyrimas rodo, kad K. Donelaitis buvo ne eilinis muzikos mėgėjas, o puikus muzikantas, universitete įgijęs rimtą muzikinį išsilavinimą.

¹⁰ Kuzmickas V. Kristijonas Donelaitis. Vilnius: leidykla „Vaga“, 1983, p. 61.

Valė Sorakaitė,
Marijampolės kolegijos dėstytoja

(Tęsinys kitame numeryje)

KARALIAUČIAUS KRAŠTAS - LIETUVOS kultūros lopšys, jos LAISVĖS RAKTAS ir garantas

Garsusis Sūduvos krašto XX amžiaus antrosios pusės sūnus kolekcininkas Mykolas Žilinskas sakė: kultūra TAUTA daro kultūringą ir stiprią, nes TAUTA gyva savo kultūros lobiais, gyvybe, kultūra - Tai TAUTOS jėga, vienybė ir egzistavimo pagrindas.

Sūduvos krašte, o ypač Rygiškių Jono vardo gimnazijoje labai daug dėmesio visais laikais buvo skiriama lietuvybei, kalbai, papročiams, tradicijoms, etninei kultūrai arba trumpai tariant – tautos kultūrai, istorijai, kalbai. Mokykloje jau daug metų yra muziejus, kur parodyta mokyklos istorija nuo 1867 m. – ją baigė daug Lietuvai dirbusių žmonių – tautinių, politinių veikėjų, daugybė mokslininkų, vyskupų, mokytojų, generolų, daktarų, inžinierių, agronomų. Daugumai absolventų nuo mažens mokykloje ir šeimose buvo įdiegta, kad daug kultūros į Lietuvą atėjo iš Mažosios Lietuvos, todėl šis kraštas nuo mažens buvo gerbiamas ir mylimas.

Nuo Šešupės žemupio į pietvakarius driekėsi Mažosios Lietuvos žemė. Ankstyviausias šaltinis, minintis Mažosios Lietuvos vardą, yra Simono Grunau "Prūsijos kronika" (1510-1530). Joje rašoma, kad Vaidevučio vyriausiojo sūnaus kraštas Mažąja Lietuva vadinamas. Juo rėmėsi ir kitos "Prūsijos kronikos" (1573-1582) autorius Lukas Davidas. Jis patikslino, kad Didžiosios ir Mažosios Lietuvos žemės šliejasi prie Nemuno. Mažoji Lietuva dar vadinama Prūsų Lietuva ir šį pavadinimą pirmasis panaudojo Teodoras Lepneris savo knygoje "Prūsų lietuviai" 1690 m. Jis turėjo galvoje tą Prūsijos valstybės dalį, "kur lietuvių kalba ypač

vartojama". Beveik 700 metų vokiečių jungą kentusi Mažoji Lietuva amžiams lieka mums brangi, nes ilgą laiką išsaugojo lietuvybę, lietuvių kalbą, tautos kultūrą.

Mažosios Lietuvos lietuviai save vadino lietuvninkais. Manoma, kad apie 1260 metus taip save vadino dauguma vakarinių lietuvių. Beveik iki XX amž. pradžios Mažojoje Lietuvoje išlikęs lietuvninko vardas patvirtina, kad iki vokiečių (taip pat vadinto teutonų bei kryžiuočių) ordino okupacijos, kai lietuvių žemės buvo padalintos į dvi dalis, čia gyveno lietuvių, o ne prūsų, kaip kartais teigiama, gentys.

Archeologų radiniai (virvelinė keramika, laiviniai kovos kirviai, laidojimas) iš III tūkstantmečio prieš m.e. rodo, kad prie Baltijos jūros baltai (vardą baltai 1845 m. pasiūlė vokiečių kalbininkas G.H. Neselmanas) gyveno nuo seno.

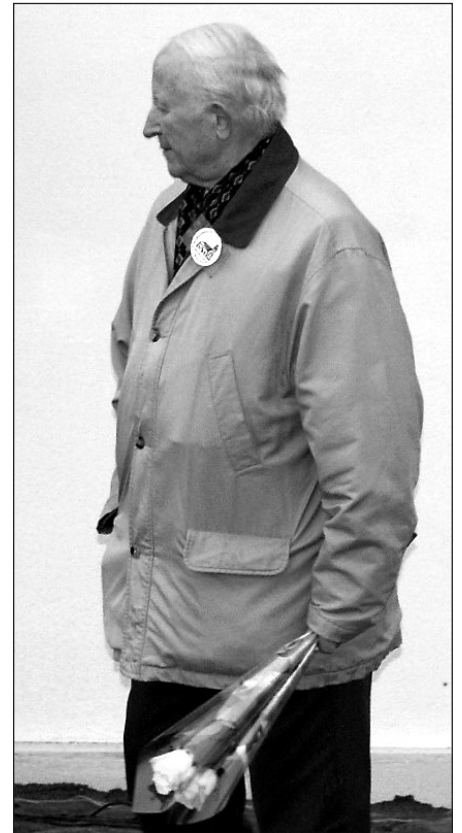
XIII amž. pradžioje vakarinių baltų genčių, gyvenusių tarp Nemuno ir Vyslos, žemės buvo šios:

1. Kulmas ir Liubavas
2. Pamedė
3. Pagudė
4. Varmė
5. Natanga
6. Semba (Sambija)
7. Barta
8. Galinda
9. Sūduva
10. Nadruva
11. Skaluva-Skalva

Dabartinė Karaliaučiaus miesto teritorija vadinosi Tvankstė, miesto centre esanti Priegliaus (Priegulio) upėje sala - Knypuva.

Mažąją Lietuvą sudarė vakarinės lietuvių žemės - Skaluva ir Nadruva bei dalis Sembos.

Istorikas M. Strijkovskis savo kronikoje (XVI a. pabaigoje) rašo

Inž. Vytautas Gaulia

pats girdėjęs Semboje lietuviškai šnekant, meldžiantis, teismai vyko lietuvių kalba. Jis girdėjo apie Įsrutį (Černiachovską), Tilžę, Ragainę tik lietuviškai kalbant. Prūsų ir lietuvių ramybę sudrumstė kryžiuočių ordinas, gavęs nurodymą iš popiežiaus Inocento III apkrikštyti ir nukariauti „pagonis“. Savo agresiją jis pradėjęs apie 1236 m. ir prie Nemuno išėjo 1283 m. Nukariauti sekėsi todėl, kad jį rėmė visa Vakarų Europa, o lietuvių gentys buvo skaldomos, tačiau jų pergalingą žygį pristabdė, kai Livonijos (kalavijuočių) ordinas smarkiai pralaimėjo 1260 metų liepos 13 d. prie Durbės. Pavergti prūsai ir vakariniai lietuviai sukilo prieš kryžiuočius 1260 rugsėjo 20 d. Sukilimas tęsėsi net 14 metų, visiškai pristabdydamas vokiečių ordino susijungimą su Livonijos ordinu. 1263 m. nužudžius Lietu-

vos valdovą Mindaugą, joje kilo kova dėl sosto, suirutė, tačiau vokiečiai, kovodami prieš sukilėlius, negalėjo tęsti Lietuvos puolimo. Tai gi prūsų sukilimas suteikė galimybę sustiprėti atkuriamai Lietuvos valstybei. Vokiečiai žiauriai susidorojo su sukilėliais, vadu Herkumi Mantu. Taip Skaluva ir Nadruva nespėjo prisijungti prie Lietuvos valstybės. Dėl šių žemių įvyko daug karų, daug diplomatinių žygių. Lietuvos Didysis Kunigaikštis Vytautas 1416 metų vasario 13 d. Konstanco bažnyčios susirinkime 40 punktų reikalavime reikalavo Lietuvai gražinti vakarinių lietuvių (Mažosios Lietuvos) ir prūsų žemes, užgrobtas vokiečių ordino, o ordiną iškelti į totorių pasienį, tačiau popiežiai ir Vakarų Europa ir toliau rėmė ordino žygius iki Melno taikos pasirašymo 1422 m., kai buvo pakartotas lietuvių žemės padalinimas į dvi dalis.

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės vadovai turėjo dar vieną progą atgauti Mažąją Lietuvą, bet ją nepasinaudojo. Nepatenkinti Ordino valdžia bajorai, dvasiškiai, miestelėnai 1454 m. pasidavė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Lenkijos karaliui Kazimierui. Ordinas, norėdamas išgelbėti savo valstybę, kariavo su Lenkija net 13 metų. Tik pasirašius Torunės taiką 1466 m., jam teko Lenkijai atiduoti prūsų žemes - Pavyslį su Pamedė, Pagude ir Varme, o sostinę iš Marienburgo perkėlė į Karaliaučių. Lietuviai šiame kare nedalyvavo ir nieko iš jo nelaimėjo.

Kazimiero sesers sūnus Albrechtas tapo paskutiniu ordino magistru, jis suprato, kad Lietuvai ir Lenkijai nebus ramybės tol, kol egzistuos ordinas ir 1525 m. panaikino Ordino valstybę ir, prisiekęs vasalo ištikimybę Lietuvos Didžiajai kunigaikštystei ir

Atidengiamas K. Donelaičio paminklas Marijampolėje

Lenkijos karalystei įkūrė PRŪSIJOS hercogystę, rėmė lietuvišką švietimą, tokiu būdu sudarydamas sąlygas vystyti, stiprinti lietuvių Mažojoje Lietuvoje. Buvusioje ordino valstybėje 1525 m. buvo sudarytos lietuvių apskritys, nuo 1600 m. jos vadinamos Lietuvos provincija. Mažąją Lietuvą Prūsijos valdžia iki 1846 m. vadino Litauen arba Klein Litauen, vėliau šis vardas buvo pradėtas slopinti ir taikomas buvo taikomas Ostpreussen - Rytprūsų vardas.

Istorikas A. Matulevičius iš XVI - XIX a. kompaktiškai lietuvių gyvenamo ploto nustatė tokią M. Lietuvos pietinę ribą:

nuo Šventapilės (dabar rus. Momonovo), per Yluvą (dabar rus. Bagrationovską), Engelšteiną (dabar lenk. Vegielstyno), Ungurą (dabar lenk. Vengorževo), Dubeninkų (dabar lenk. Dubieninki).

Tai gi dabar praktiškai šia riba eina vadinama Potsdamo linija, nustatyta 1945 m. rugpjūčio mėn.. Didžiojoje Lietuvoje nuo XV-XVI amžiaus pradėta polonizacija lietuvių kalbą slopino ir ilgam laikui ištrynė iš valstybinės kalbos statuso, o Mažojoje ji buvo pagrindine valstybine kalba. F. Tecnerio du-

menimis, 1901 m. dešimtyje lietuviškų apskričių "ir grynai vokiškoje srityse" valdžios potvarkiai vis dar skelbiami vokiečių ir lietuvių kalbomis.

Didžiosios Lietuvos atgimime svarbiausią vaidmenį atliko Mažoji Lietuva. XVIII a. viduryje visoje Prūsijoje veikė 1700 parapijinių mokyklų, iš jų 1300 buvo mokoma lietuvių ar lietuvių ir vokiečių kalbomis. 1800 m. lietuviškų mokyklų buvo:

Gumbinės apskr. - 58; Įsruties - 127; Tilžės - 82; Ragainės - 85; Klaipėdos apskr. - 85.

Pagal vokiečių statistiką 1864 m. Gumbinės ir Klaipėdos apskrityje iš 17 600 lietuvių mokinių tik 4920 mokėjo ir vokiškai. Tai gi lietuviškos mokyklos buvo galingas lietuvių mechanizmas, stabdantis vokiečių kolonizavimą ir skleidžiantis lietuvių į Didžiąją Lietuvą.

Beveik visose krašto parapijose vyko lietuviškos pamaldos, tik kai kur - vokiečių kalba. Prieš 1710 m. marą tik menka dalis gyventojų buvo vokiečiai. Vokiškos ar suvokiškos lietuvių pirmos pamaldos buvo pradėtos laikyti tik 1639 m. ir tai retai. Visose bažnyčiose

vyko pamaldos lietuvių kalba, visi pamokslininkai turėjo mokėti lietuvių kalbą ar vertėjus. Lietuviškos pamaldos buvo laikomos net ir Semboje, buvo naudojami lietuviški giesmynai. Didelės lietuvių parapijos buvo Karaliaučiuje, Tilžėje, Ragainėje, Gumbinėje, Įsrutyje, Stalupėnuose, Tolminkiemyje, Labguvoje ir kitur. Parapijos tuo metu buvo dideli ir kultūros, šveitimo, lietuviybės centrai. Popiežius nepripažino protestantiškos Prūsijos teisų į kryžiuočių užkariautas žemes, todėl 1701 metais susikūrusios Prūsijos karalystės su sostine Berlynu karalius Fridrikas Vilhelmas I rodė išskirtinį dėmesį prūsams ir lietuviams ir net karūnavosi Karaliaučiuje, leido daug bažnytinės literatūros lietuvių kalba. Mažojoje Lietuvoje lietuvių kultūros centru ilgus amžius buvo Karaliaučius, o vėliau XIX amž. – Tilžė.

Lietuvos kultūrai svarbus Karaliaučiaus laikotarpis prasidėjo tuomet, kai paskutiniu ordino magistru tapo gediminaitis Albrechtas (Lietuvos Didžiojo kunigaikščio ir Lenkijos karaliaus Kazimiero vaikaitis), panaikinęs ordino valstybę, sudaręs lietuvių apskritis, įvedęs lietuviškas pamaldas, išvystęs lietuviškų mokyklų tinklą, - jis padėjo pagrindą lietuviybės plėtojimuisi. 1525 m. jam paskelbus, kad pereinama prie Martyno Liuterio tikėjimo ir kad prasideda reformacijos judėjimas, labai pagyvėjo lietuvių, kurių daug gyveno apylinkėse ir mieste, veikla. Ypač didelį vaidmenį suvaidino visos lietuvių tautos gyvenime Albrechto 1542 m. įkurtas partikuliaras - aukštesnioji mokykla dvasininkams rengti, kurios vadovu paskyrė nuo Kėdainių kilusį Abraomą Kulvietį, kuris po dviejų metų kartu su iš Eišiškių apylinkių kilusiu Stanislovu Rapalioniu 1544-aisiais šią mokyklą perorganizavo

į garsų Europoje universitetą – Albertiną. Šis universitetas buvo Priegliaus upės Knypavos saloje iki 1861 metų, vėliau perkeltas į miesto centrą.

Karaliaučiaus universitetas iškilmingai atidarytas 1544 m rugpjūčio 14 d., tada buvo 4 katedros - teologijos, teisės, medicinos ir laisvųjų menų. Tuo laiku tai buvo Vidurio ir Rytų Europoje svarbus įvykis, nes visi Rusijos ir kitų šalių universitetai buvo atidaryti vėliau. Teologijos katedros vedėju tapo prof. Stanislovas Rapalionis, kuris buvo artimas kunigaikščio Albrechto draugas. Jis kartu su M.Liuteriu kūrė naują tikėjimą, vadinamą liuteronybe, todėl S.Rapalionį labai vertino ir gerbė pats M. Liuteris ir P. Melanchtonas. S. Rapalionio veikalai, težės turėjo didžiulės reikšmės reformacijos raidai Lietuvoje, Prūsijoje, Vokietijoje, Lenkijoje ir kitose Europos valstybėse. Be gimtosios lietuvių kalbos jis labai gerai mokėjo lotynų, lenkų, hebrajų, graikų kalbas. Vokiškai nemokėjo. Rašė lietuviškas giesmes, išlikusi 9 posmų giesmė apie Jėzų Kristų. 1545 gegužės 13 d. jis staiga mirė. Albrechtas įsakė jį palaidoti šalia savo būsimos kapo Karaliaučiaus katedroje ir liepė užrašyti: “ČIA PALAIDOTAS DIDIS VYRAS, LIETUVIŲ TAUTOS GARBĖ”.

1546 m. kunigaikščio Albrechto kvietimu iš Vilniaus į Karaliaučių atvyko Martynas Mažvydas (1530-1542 dėstė Vilniaus evangelikų aukštojoje mokykloje). 1548 m. jis bakalauro laipsniu baigė Karaliaučiaus universitetą. Studijuodamas parengė pirmą lietuvišką knygą “Katekizmas prasti žodžiai”, išleista 1547 m. 1549 m. jis buvo paskirtas kunigu į Ragainę.

Kęstutis ir Vytautas Gauliai

Visas straipsnis spausdinamas interneto svetainėje www.donelaitis.info

Lietuvių kalbos mokymas Mažojoje Lietuvoje

(Atkelta iš 15 p.)

kalbinius ir rašymo įgūdžius tik tuo atveju, jeigu su moksleiviu lietuviškai nuolat kalbama namuose ir / ar jis gauna "intensyvios" kalbėjimo praktikos vasaros stovyklose ar pas senelius, giminaičius, kalbančius lietuviškai. Kitu atveju rezultatai kitokie - su kelerius metus būrelius ar fakultatyvus lankančiu moksleiviu kartais sunku lietuviškai susikalbėti. Mūsų visų atsakomybė ir pareiga - duoti moksleiviams ir studentams tai, ką žadame ir tai, ką dažnai įrašome ataskaitose, t.y. sudaryti visas galimybes mokytis ir išmokti vieną iš seniausių, turtingiausių ir gražiausių pasaulyje - lietuvių kalbą.

Turime nuostabią patirtį, kaip Mokytojai ir valdininkai Mažojoje Lietuvoje sugebėjo dirbti prieš kelis šimtus metų keliaudami pėstute ir arkliais, įkuriant ir valdant kelis šimtus lietuviškų mokyklų. Dėkodami atskiriems pasišventusiems mokytojams už jų kilnų darbą, vis dėlto galime tik apgailestauti, kad užbaigiant 2015-2016 metų sezoną, negalime pateikti rezultatų iš Lietuviškos mokyklos Mažojoje Lietuvoje - jos iki šių dienų vis dar nebuvo - abejų šalių biurokratai nesugebėjo to padaryti. Pasiteisinimui galima rasti begalę problemų, tik vargu ar tam reikia gaišti laiką. Bbelieka tik palinkėti, kad kiekvienas puikiam įvertinimui padarytume savo klasės ir namų darbus, kad ateinančių metų rugsėjo 1-ąją sutiktume su bent jau viena, bent jau pradine Lietuviška mokykla krašte, padėjusiam išsaugoti ir išgražinti lietuvių kalbą.

Gintaras Skamaročius

P.S. Straipsniui naudota A.Bartniko pateikta informacija

Mano laišakai Donelaičiui

Didysis lietuvių poete,

Rašau Jums 2014-aisiais metais. Jie pavadinti K. Donelaičio metais. Gyvenu Jūsų krašte. Parašiau Jums, Poete, penkis laiškus. Juose papasakosiu apie save, apie mūsų ekskursijas, apie Jūsų jubiliejinį gimtadienį.

Pirmasis laiškas

Labą dieną, didysis rašytojau. Noriu Jums papasakoti, kaip mes važiuojame į Jūsų gimtinę Lazdynėlius, Tolminkiemį, kuris dabar vadinamas Čistyje Prudy ir Gusevą (Gumbinę). Pirmiausia važiuojame į Jūsų tėviškę Lazdynėlius. Gaila, kad nebėra kaimo, kur Jūs gimėte. Netoli auga pasodinti ąžuoliukai. Jų buvo 275. Šiomet pasodinta dar, ir jų auga iš viso 300. Į Jūsų gyventas vietas važiuoju ne vieną kartą. Lazdynėliuose pastovime prie paminklo. Padeklamuojame eilėraščių, klausomės pasakojimo apie Jus. Padedame gėlių, uždegame žvakelę. Nusifotografuojame. Gražu, kai į Jūsų gimtinę suvažiuoja keli autobusai ir atvyksta daug žmonių.

Toliau važiuojame į Tolminkiemį, kur būna talka - šventė ir koncertas. Kartais tvarkome aplinką. Apžiūriname muziejų. Užlipame į balkoną ir bokštėlį. Klausomės koncerto. Apžiūriname kleboniją, pavaikštome po kambarius. Nusiperkame suvenyrų. Važiuojame į Gusevą. Atvykstame prie namo, kur stovi paminklas Jums. Pagerbiame Jus, padedame gėlių, uždegame žvakelę.

Gerbiamas Donelaiti, Jums tikriausiai patiktų, kad mes Jūsų neužmirštame ir aplankome. Atsišveikinu su Jumis.

Alvidas

Antrasis laiškas

Pirmiausia sveikinu Jus. Nors iš Jūsų laiško negavau, bet vėl rašau. Šiame laiške noriu papasakoti, kaip mes važiuojame į Jūsų jau-

nystės miestą Karaliaučių. Dabar jis vadinasi Kaliningradu. Šiame mieste Jūs mokėtės neturtingųjų mokykloje. Paskui įstojote į Karaliaučiaus universitetą. Išmokote daug kalbų. Ten buvote įšventintas į kunigus.

Mes lankėmės Lietuvos Respublikos konsulate. Konsulato darbuotojai papasakojo apie konsulato darbą. Kalbėjo apie pasiruošimą Jūsų jubiliejui. Ekskursija buvo praėjusią vasarą. Tuo laiku į Kaliningradą buvo atvykęs architektas Napoleonas Kitkauskas. Jis projektavo Jūsų muziejų Tolminkiemyje. Buvo labai įdomu pamatyti architektą ir klausytis pasakojimo apie Tolminkiemį. Daug naujo sužinojome apie bažnyčios atstatymą. Susidomėję klausėmės, kaip buvo atkurtas Jūsų portretas. Mus vaišino saldainiais, sausainiais, arbata. Paskui visi nusifotografavome.

Lankėmės Fridlando vartų muziejuje. Apžiūrėjome jo eksponatus. Mums parodė du filmus apie senovinį Karaliaučių. Tikriausiai ir Jums būtų įdomu juos pažiūrėti.

Atvykome prie Liudviko Rėzos paminklo. Jis buvo Karaliaučiaus universiteto profesorius. Jūs tikriausiai žinote, kad L. Rėza išleido Jūsų poemą „Metai“. Pabuvojome prie Katedros, ten labai gražu. Pasivaikščiojome po parką. Jis vadinasi „Jaunystė“. Pasisupome karuselėse. Buvo apžvalginė ekskursija po miestą. Apie jį mums pasakojo mokytoja Rūta Leonova. Ji yra poetė ir vertėja. Parašė Jums skirtų eilėraščių. Galvoju, kad ir Jums būtų įdomu pamatyti šį miestą dabar.

Tai tiek. Viso gero, gerbiamas rašytojau.

Alvidas

Trečiasis laiškas

Gerbiamas Kristijonai, anuose laiškuose Jums papasakojau apie

Jūsų kraštą. Dabar noriu papasakoti apie Vilnių. Šiame mieste Jūs, poete, nesate buvęs. Jis yra Lietuvos Respublikos sostinė.

Per atostogas aš visą mėnesį buvau pas dėdę Grigiškėse. Dažnai nuvažiuodavome į Vilnių. Dėdė ir teta man parodė įžymias sostinės vietas. Vilnius - tikrai gražus ir žalias miestas. Labai patiko senamiestis. Daug gražių bažnyčių. Buvome Katedroje, Valdovų rūmuose. Užlipome į Gedimino kalną, pabuvojome prie pilies. Lankėmės žirgyne. Važiuojame į Trakus. Anksčiau Trakai buvo Lietuvos sostinė. Lankėmės pilyje, muziejuje. Pilis labai graži, pastatyta ežere.

Pernai, kai buvau Lietuvoje, minėjo lakūnų Dariaus ir Girėno skrydžio per Atlantą metines. Žiūrėjome filmą apie lakūnus. Jie perskrido Atlantą ir žuvo. Mokiausi eilėraščių apie šiuos lakūnus. Jį deklamavau lietuvių kalbos olimpiadoje.

Praeitą vasarą aš daug sužinojau apie Lietuvą. Tai tiek Jums norėjau parašyti šiame laiške.

Alvidas

Ketvirtasis laiškas

Didžiai gerbiamas Donelaiti,

Rašau Jums ketvirtą kartą. Noriu Jums papasakoti apie du Kaliningrado srities miestus, kur aš dažnai lankausi. Į Sovetską ir Nemaną mes važiuojame su lietuvių kalbos fakultatyvo mokiniais. Jūsų laikais juos vadino Tilže ir Ragaine. Su mumis važiuavo gidė. Ji daug papasakojo apie šių miestų praeitį.

Nemane (Ragainėje) pabuvojome prie pilies, kuri senovėje buvo labai didelė ir tvirta. Ją dažnai puldavo kryžiuočiai. Buvo įdomu klausytis padavimų apie šią pilį. Atvykome prie didelio namo, kur anksčiau buvo bažnyčia. Čia kuni-gavo Martynas Mažvydas. Jis gyveno šiame name, Sakoma, kad ir palaidotas namo rūsyje. M. Maž-

vydas parašė pirmąją lietuvišką knygą „Katekizmas“.

Jūs, poete, tikriausiai nemažai žinote apie M. Mažvydą. Šiame name yra lietuviška koplyčia. Mes atvažiuojame į pamaldas. Noriu Jums parašyti, kad toje koplyčioje mane pakrikštijo. Čia buvo pakrikštytas ir mano brolis Vytas. Jis mokosi 9 klasėje, yra vyresnis už mane. Prie namo prikalta atminimo lenta Martynui Mažvydui.

Sovetske (Tilžėje) lankėmės miesto istorijos muziejuje. Apžiūrėjome jo eksponatus. Muziejuje yra kelios salės. Atvykome prie namo Lenino gatvėje Nr. 17, kur gyveno lietuvių rašytojas filosofas Vydūnas. Tikroji jo pavardė - Vilius Storosta. Tilžėje Vydūnas gyveno pusę amžiaus. Prie namo yra atminimo lenta su Vydūno portretu.

Pabuvojome prie Karalienės Luizės tilto. Antroje Nemuno pusėje yra Lietuva. Gidė mums papasakojo, kad Nemune ant plausto susitiko Prancūzijos imperatorius Napoleonas ir Rusijos caras Aleksandras I-asis. Jie pasirašė svarbią sutartį. Susipažinome su Sovetsku. Ekskursija patiko, nes sužinojau nemažai naujo.

Viso gero, Poete.

Alvidas

Penktasis laiškas

Nors nesulaukiu iš Jūsų atsakymo, bet vėl rašau. Tai jau penktas laiškas. Jame noriu Jums papasakoti apie Jurbarką. Jis yra Lietuvoje. Mūsų šeima lietuviška, visi kalbame lietuviškai. Jurbarko gyvena mūsų senelis Juozas ir močiutė Regina. Ten gyvena dėdės Juozo šeima.

Jurbarkas nedidelis, bet gražus ir svarus miestas. Pro miestą teka tas pats Nemunas. Tai didžiausia Lietuvos upė. Teka ir kita, mažesnė - Mituva. Pasakojama, kad ant piliakalnio buvo pilis. Jos dabar nebėra. Kryžiuočiai dažnai puldinėjo Jurbarką. Mieste yra didelė bažnyčia. Ji turi du vienodus bokštus. Aš juos vadinu broliais. Jurbarko bažnyčioje krikštijo mano mažąjį broliuką Dimą.

Didysis poete, mes šventėme Jūsų jubiliejų. Skaitėme ištraukas iš poemos „Metai“, žiūrėjome įrašus apie Jus, matėme dailininkų sukurtus Jūsų portretus. Mokėmės eilėraščių apie Jus. Apžiūrėjome medžiagą mokyklos muziejuje. Noriu Jums parašyti, kad antrame mokyklos aukšte kabo Rusijos ir Lietuvos vėliava ir ten pakabintas Jūsų portretas. Šalia stendas apie Jus.

Jums būtų malonu išgirsti, kad aš kiekvienais metais vis geriau kalbu ir rašau lietuviškai. Lankau lietuvių kalbos fakultatyvą. Dažnai nuvažiuojame į Lietuvą. Dalyvauju lietuvių kalbos olimpiadose. Mokykloje švenčiame lietuvių kalbos šventes.

Tai viskas, ką norėjau Jums papasakoti. Atsisveikinu su Jumis, gerbiamas Kristijonai.

Alvidas

**Alvidas Plačius (Uljanovo vidurinė mokykla,
8 klasė, mokytoja Emilija Algaudė Bukontienė)**

Памяти поэта

(поэтический опыт)

Как встречаются люди? Эпохи и книги?
На какой из дорог их героев увидим?
Где скрещенье их мыслей, и чувств, и желаний?
Чем наполнены встречи и расставания?

Отголосок эпохи раздается в словах,
Сохраняется в памяти, звуках, делах.
Сохраняется в образе, вечном, нетленном,
О котором так часто вздыхают поэты.

Необычным поэтом жил, творил Донелайтис,
И священник, и пастырь, и большой человек,
Он дышал, видел мир в ярких красках,
Потому пережил восемнадцатый век.

Его светлые мысли, его вера, любовь
В человека, в духовное, вечное слово,
Его мудрость спокойная, мудрость житейская,
Заставляют читать книгу снова и снова.

Книга слов о событиях, жизни, страдании,
Книга, полная тайн и чудесных открытий
Обо всем: о душе, о пользе делу
И, конечно, о совести, в сердце сокрытой.

Когда мир оглашается Словом живого,
Когда жизнь продолжается в красках земного,
Когда время подобно кругу карусели,
С Донелайтисом я разделяю веселье.

Ведь ликует священник от природы красы,
Крика птиц и движенья растущей травы
И от тайны, что скрыта от взгляда «слепого»,
Лишь для *зрячего* образ его и слово.

**Карина Кондыркина, ученица 7а класса
МАОУ гимназии №2 г. Черняховска
Педагог-консультант:
Федотова Марина Алексеевна**

